

1892-1909

TRONKS AMTSFORMANNSSKAP: LANDBRUKET - VANDRELÆRE, AMTSAGRONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP M.M. (BYGDEBOKTEKST s. 382)

Bygdebok 10-382

Tronks amt

Landbruks

Handbøker

Beretning fra underavdelingene.

Maalselv landbruksforening. (Form. J. Fagerhaug)

Foreningens arbeide har de sidste aar ligget nede. De mange kriseforanstillinger paa jordbruksomraade var vel den direkte aarsak til dette. Foreningen har helt siden den blev stiftet specielt tatt sike paa aa fremme husdyrbruken ved aa holde fremragende stamokser. Hosten 1919 var man saa heldig aa faa kjøpe en 2. premieokse, saa denne gren av foreningens virksomhet atter kom igang.

I aarets løp er avholdt tre fellesmøter og to styremøter. Paa fellesmøtene har foruten de spesielle foreningsanliggender, været drøftet enkelte spørsmål, bl. a. meierisørsmålet, handtyvningen o. l.

Interessen for alt som vedrører landbruket synes aa være stigende. Dette virker selvsagt tilbake paa foreningen. Et eksempel herpaa er økonomen. For et par aar siden hadde man en betydelig gjeld aa trekkes med. Nu er gjelden betalt og man har penger i kassen.

I det siste aar har her været foretatt adskillig nydyrking — til dels med dyrkningsbidrag.

Et torvstrølag er dannet.

Av andre tiltak som for tiden er sterkt paa tale kan nevnes meierisørsmålet. Interessen for denne sak synes aa være almen, men lokale interesser og personlige stridigheter, legger her — som ved de fleste samvirkeforetagender — den største hindring for en hurtig realisering av disse planer.

Foreningens medlemsantall er f. t. 40.

Storhaugens landbruks- og kvegavlsforening.

(Form. Joh. O. Rognum)

Medlemsantallet var ved aarets utgang 26. Der er aaret avholdt 2 styremøter og 2 fellesmøter. Boristasjonering av avloksen er vanskelig, da faa vil ha den. Foreningen har i disse kriseaar taldt meget kostbar. Man har arbeidet med aa faa stiftet en gjeltest- og sauavlsforening, uten at dette har lykkedes.

Medlemmene foretar sine innkjøp av kraftfor, kunstgjødsel, frøvarer m. v. gjennom innkjøpslaget, kooperativforeningen og sauavlsforeningene.

Den mest brennende sak for os er dog allikevel avsetnings-spørsmålet. For dette er løst paa en etter forholdene nogenlunde tilfredsstillende maate, kan det vanskelig bli nogen fremgang i jordbruksnæringen her.

Kvæfjord landbrukslag.

(Form. f. t. Lyder Dale)

Kvæfjord landbrukslag teller f. t. 70 medlemmer. Der er i aarets løp avholdt 2 fellesmøter og 3 styremøter.

Gjennom laget er der formidlet innkjøp av endel kraftfor og husholdningsmel av forskjellige sorter. Paa initiativ av laget innkjøptes i høst kunstgjødsel for bygdens behov.

Interessen for jordbruket maa sies aa være god.

Som herredsaagronom har fungeret Jorund Vik.

Tromsønes landbruksforening.

(Form. Andr. Andersen)

Foreningen har ha 6 møter, hvorav 1 styremøte.

Av foredrag er avholdt 6 av herredsaagronomen samt 3 i anledning Landmandsforbundet.

Av saker som har været til behandling nevnes springvørloven. Denne var meget disputert. Flertallet var for at den av Tromsønes Landbruksforening tidligere fattede beslutning om aa slippe godkjente værter i havningen, og hvis beslutning Tromsønes herredsstyre anbefalte, fikk ved vøteringen stort flertal.

Følgende henstilling blev sendt Tromsønes herredsstyre:

Tromsønes landbruksforening samlet til møte i anledning springvørloven, tillater sig aa henstille til Tromsønes herredsstyre aa søke statsmagterne om dispensasjon fra springvørloven, idet vi finner vort tidligere andragende om at kun godkjente springvører for adgang til havngangen aa være tilfredsstillende. Lam som er født for første maa maa ikke faa adgang til havningen.

Saken blev underkjent av herredsstyret med undtagelse av siste punkt. Fornytt behandling av saken vil finde sted i april og oversendt herredsstyret.

Foreningen lot holde fjøsbeføring i april maaned fra og med Kilbotten til og med Kasfjorden.

Smaabrukerlaget «Kampens», Bardu.

(Form. Lars G. Krogstad)

Laget, der teller 23 medlemmer, har i aarets løp ha et medlemsmøte og en fest og basar til inntekt for laget.

Aarets inntekter ha rvaeret ca. kr. 170,00, derav er endel brukt til reisebidrag for en utsending til aarsmøtet i Stenkjær og til tegning av 5 akter i smaabrukerens hus i Kristiania. Laget har innen sin virkekræds organisert tre innkjøpslag, nemlig «Spøng», «Ala» og «Sæterfemmens innkjøpslag». To sauavlsforeninger er likeledes stiftet, «Graahøgda» og «Ala» sauavlsforeninger, med tilsammen ca. 75 innmeldte sauer. Av innkjøpte avlsdyr har Graahøgda sauavlsforening anskaffet sig en 2 aars premiært springvør fra Ole Bruun, Steigen, til en pris av kr. 250,00. Ala sauavlsforening har benyttet 2 av fylkesagronomen godkjennede springdyr av noget blandet race. Sauavlsforeningerne har gjennomgaende hevdet den nye springdyrslov med bestemtøhet og en del multikforelegg har forekommet, og dette maatte nok desværre til for at raade bod med det ivesen som har været praktisert paa sauavlsraadet.

De tre for nevnte innkjøpslag, der er innmeldt som underavdelinger av Fellesforeningen i Trondhjem, har ha en aarsomsøtning av ca. kr. 4000,00 der vesentlig har bestaaet i innkjøp av kraftfor og saavarer samt litt til husholdningsbruk.

Mjelde smaabrukerlag.

(Form. Nils Løkslet)

Laget hadde i 1920 19 medlemmer. Laget hadde en utsending til Norsk bonde og smaabrukerlags stevne paa Stenkjær i 1920. Hosten 1920 foretokes en liten uttøding til inntekt for Norsk bonde og smaabrukerlag, likesaa tegnedes 20 andele a kr. 10,00 i smaabrukerens hus i Kristiania.

Laget søkte om og fikk avholdt et landbrukskursus ved statens vandrelærer, hr. Aksel Næss, i januar 1921. Laget har 3 sauavlsforeninger og arbeider med at faa en fast og lønnende avsetning for melk og fløse, enten ved at faa levere melken til Tromsøysund meieri eller ogsaa ved opprettelse av et ysteri. Et godt resultat av dette arbeide vil bli til stor fordel for alle dem som nu sender sin melk til Tromsø med dampskib og maa sælge den ved mellemhandlerne.

Smaabrukerlaget «Drots»,

(Form. Rasmus Andersen)

Laget stiftedes i 1919 og omfatter Fagerfjeld skolekreds. Dets første tiltak var aa danne innkjøpslag med forbindelse med Troms fylkesprovanter, hvorfra medlemmerne har kjøpt sit husholdningsmel, kraftfor og kunstgjødsel.

Under lagets møter har man ha opppe til behandling forskjellige spørsmål til fremme av jordbruksnæringen.

Laget valgte i høst et nybrottsstyre, men dette har ikke traadt i virksomhet i paavente av valg av jordstyre i Maalselv.

Man vil ogsaa søke fremmet fjærhold og havebruk.

Lagets medlemmer er tillike medlemmer av Fagerfjelds kvegavlsforening.

Mellembygdens smaabrukerlag.

(Form. Lars Kilbotten)

Laget blev stiftet i begyndelsen 1920 med 19 medlemmer. Ved aarets utgang var der inntegnet ialt 21 medlemmer.

Der har været avholdt 2 styremøter og 2 fellesmøter. Paa disse møter er det væsentlig organisasjonsmessige saker som har være behandlet.

Alle lagets medlemmer er i innkjøpslag.

Innlandets smaabrukerlag.

(Form. Harald Larsen)

Laget har nu 20 medlemmer. Der er holdt 9 medlemsmøter og 2 styremøter. Et innkjøpslag er stiftet og dette har virket til alle medlemmers fulle tilfredshed.

Videre arbeider man med spørsmålet om en felles sæterdrift, men det er vanskelig aa finne passende beitemaade for en rimelig pris.

Laget har innkjøpt gjerdnetting til innhegning av beitemark for avlsværer.

Gullhav smaabrukerlag.

(Form. Konrad Lange)

Laget bestaar f. t. av 10 medlemmer. Der har været avholdt 2 møter, hvor forskjellige landbruksspørsmål har været behandlet.

Et otte-dages jordbrukskursus har været avholdt ved statens smaabruksvandlerærer.

1892-1909

TROMSØ AMTSFORMANNSKAP: LANDBRUGET - VANDRELÆRERE, AMTSBIBLIOTHEK, BEGRETNINGE FOR
LANDHUSHOLDNINGSSKAP MM. (BYGDEBOKTEKST S. 88a)

Handhækkingsjællabel 1894:

10. Løbel - Territorien her Solakkebel som Mellemmand for

Beretning om Tromsø Amts Svineavlsstasjon
for 1902.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Beretning om Tromsø Amts Svineavlsstasjon
for 1901.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

På Abbe
en full
Lepidoptera
to - her
bestilt
Pant
et al.
Abbe

Abbe

Beretning

om Tromsø Amts Sveineavlsstation paa Gaarden Fagerlidal i Maalselven for Aaret 1901.

Jeg har herved deñ Ære at fremsende Beretning om Amtets Sveineavlsstation i Maalselven.

Tilsynskommissionen har besøgt Stationen den 25de Juni og 28de December for at tilse Stationens Drift. Afskrifter af Kommissionens Forhandlingsbog er tilstillet Landhusholdningsselskabet.

Besætningen har i Aaret bestaaet af 1 Raane og 4 Purker, alle af stor Yorkchirerace.

En Raane, der blev kjøbt hos Godseier Dundas paa Luro og ankom til Stationen den 24de Decbr. 1900, døde kort efter paa Grund af uforvarlig Behandling under Transporten.

Raane — Nr. 1 — Goliat er indkjøbt fra Vaagø Svineavlsstation, ankom til Stationen sidst i Februar og var da 5 Maanedre gammel. Den ser godt ud og tegner til at bli et brugbart Avlsdyr. Takstværdi pr. $\frac{23}{100}$ Kr. 140,00.

Purke — Nr. 2 — Viktoria indkjøbt fra Søndre Trondhjems Amtg Sveineavlsstation paa Lundemo ankom til Stationen 27de April og var da drægtig med en Raane fra nævnte Station, der var indført direkte fra England. Den fødte 15de Juni et Kuld paa 10 Grise, hvoraf 1 var dødfødt og 1 døde senere. Det andet Kuld — med Stationens egen Raane — kom til Verden 10de December. Det var ogsaa paa 10 Grise. Af disse levede 9 og 1 blev ihjeltraadt. Denne Purke er et godt Avlsdyr, omhyggelig med sine Unger, og dens Afkom er trivseligt og pent. Takstværdi pr. $\frac{23}{100}$ Kr. 120,00.

Purke — Nr. 3 — Inga er ogsaa indkjøbt fra Stationen paa Lundemo i Søndre T.hjems Amt. Den ankom sidst i Oktober 1900 og var da $\frac{3}{4}$ Maaned gammel. Den har i 1901 haft 2 Kuld Grise med Goliat, et 9de Juni paa 6 Grise og et i December paa 13. Afkommet var kraftigt og levedygtigt. Purkens Takstværdi pr. $\frac{23}{100}$ Kr. 120,00.

Purke — Nr. 4 — Kari — Alder ubekjendt — er kjøbt fra Vaagø Svine-

avlsstation og ankom 27de April. Den sprang med Goliat og fik 15de August et Kuld paa 6 Grise, som alle levede. Denne Purke er et stort kraftigt Dyr med udmærkede Mærker og faar et særdeles pent Afkom; men det befrygtes, at Kuldene vil bli smaa. Takstværdi pr. $\frac{23}{100}$ Kr. 140,00.

Purke — Nr. 5 — Charlotte indkjøbt fra Stationen paa Lundemo. Den ankom sidst i Oktober 1900. Første Kuld kom 6te Juni og var paa 3 Grise, hvoraf 1 var dødfødt. De to andre døde ogsaa kort efter, paa Grund af at Moderen ikke vilde gi ned Melk. Kommissionen havde allerede da Mistanke om, at dette ogsaa vilde blive Tilfælde senere og udtog derfor af de forhaandenværende Kuld en Purke, der skulde opdrættes paa Stationen og i Tilfælde indsettes som Avlsdyr. Det viste sig ogsaa, at andet Kuld, som ankom 20de Nov. ikke kunde ernæres af Moderen, men døde en kort Tid efter Fødselen. Paa derom indgivnen Ansøgning slagtedes derfor Charlotte i December og istedet indsettes

Purke — Nr. 6 — Rasmia falden efter Viktoria og en Raane fra England og født 15de Juni. Den tegner til at bli et vakkert Dyr.

Nr. 5, Charlottes Takstværdi pr. $\frac{23}{100}$ Kr. 140,00.

Foderverten, Edvard Tøllefsen, erklærer sig godt tilfreds med Dyrene. Efterspørgselen efter Smaagrise er meget stor og kan paa langt nær ikke tilfredsstilles.

Tilsynskommissionen bestaar fremdeles af D'Hrr. Lensmand Walderhaug, Gaardbruger Johannes Knudsen, Moen og undertegnede.

Maalselven 31te Januar 1902.

Erbedigst

B. Einum.
Komm. Formand.

Til

Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

Foderet bestaar her endnu næsten ligesaa meget af Tang og Fiskeloder som Straafoder, og Straafoderet er ogsaa daarlignende, da det for en stor Del er høstet af vaadlente naturlige Enge. Sultefodring om ikke netop yderliggaaende er almindelig. Kjørene gaar ude og gnaver langt ud over Høsten, tildels hele Vinteren, følgende findes der ikke Melk i mange Hus den lange Vinter.

I Strøget omkring Lyngseidet er Fjæsstellene bedre, paa sine Steder ret godt, og Interessen for et bedre Stel er ogsaa her stor.

Okseholdet er i Lyngen som saa mange andre Steder en af de største Mangler ved hele Kvægbruget, der er saaledes næsten ikke Tale om andet end Halvmarkokser til Avlsdyr, derfor er Kvæget i Lyngen gjennemgaaende saa smaat, som jeg ikke har seet det nogen Steder her i Amtet. Lyngen er saaledes efter min Formening et af de Herreder, som mest trænger kyndig Veiledning i Landbrug og Kvægbrug.

Til Malangen raiste jeg i Midten af April og begyndte min Virksomhed i Nordfjorden. Her fik jeg Indtryk af, at Fjæsstellene er betydelig bedre end i Lyngen, man har jo ogsaa her en Smerforning, som nu har virket i flere Aar, og som muligens har gjort sit til at forbedre Fjæsstellene. I Sorfjorden fandt jeg ogsaa Fjæsstellene gjennemgaaende bra og navnlig er her flere, som har ret gode Melkekjøer.

Min Virksomhed afsluttedes paa Eidet ved Maalsnes de sidste Dage af April.

Rotsundelv den 15de November 1902.

Erbedigst

L. Bjerkeng,
Gaardsbestyrer.

Beretning

(Bilag No. IV).

om Tromsø Amts Sveineavlsstation i Maalselven for Aaret 1902.

Har herved Fornøielsen af at fremsende Beretning om Amtets Sveineavlsstation hersteds.

Besætningen har i Aaret bestaaet af 5 Dyr, en Raane og 4 Purker, alle af Yorkchirerace. Raanen „Goliat“, — No. 1 — er indkjøbt fra Vaagø Sveineavlssta-

tion og er fremdeles den samme snille og særdeles gode Raane, som i forrige Aarsberetning omhandlet.

Purke — No. 2 — „Viktoria“, indkjøbt fra Lundemo, Søndre Trondhjems Amt. Den fødte 20de Mai et Kul Grise paa 13 St, hvoraf samtlige levede med Undtagelse af en, som paa en eller anden Maade blev dræbt, da den var 3 Uger gammel. Det andet Kul fødtes 1de Oktober paa 11 Grise, hvoraf 1 døde.

Purke — No. 3 — „Inga“, indkjøbt fra samme Sted som Purke No. 2 har ogsaa i Aarets Løb havt 2 Kul Grise; det første Kul paa 16 Stykker, men deraf var 3 dødfødte og 1 døde senere. Det andet Kul paa 11 Stykker fødtes den 8de Oktober og samtlige var levedygtige.

Purke — No. 4 — „Kari“, indkjøbt fra Vaago har ogsaa i Aarets Løb havt 2 Kul Grise, men Amtsgaardens i forrige Aars Aarsberetning nærede Frygt for, at denne Purke vilde have smaa Kul, viste sig at være alfor berettiget. Det første Kul bestaaende af 6 Grise blev født den 20de Februar. 2det Kul født 6te August paa hele 5 Stykker. Efter Konferanse med Tilsynskommissionen blev denne Purke udrangeret og en af hendes sidst fødte Purkunger indsat i hendes Sted. Denne indsatte Purke er nu altsaa ca. 7 Maanedre gammel, har erholdt No. 7 og hedder Kari.

Purke No. 6 „Rasmie“, Datter af Purke No. 2 „Viktoria“ udkaaret af Tilsynskomiteen i 1901 og har i Aarets Aarets Løb havt 2 Kul Grise. 1ste Kul paa 5 Stykker fødtes 20de Mai, samtlige levedygtige. 2det Kul paa 10 Stykker, hvoraf 1 døde; dette Kul fødtes 4de Oktober.

Samtlige voksne Purker er meget snilde og omsorgfulde Dyr for sine Unger.

Efterspørgselen af Smaagrise kan paa langt nær ikke tilfredsstilles.

Maalselven den 6te April 1903.

Erbedigst

Edvard Tøllefsen.

Til Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

Handlingsberetning for 1894:

Et forslag om renaturran har Selskabet som medlemmer for
af overen i Malen kongst indkjøb af 3000 kalve og 1 Konge-
kalve af dygtige ræen - seldt. bndt frugttræer.
H gjæs af forberetere til Malen, Trondheim

Medlemmer Handlingsforing har vedviket at den sammesteds er
dannet en Kogepulsforening som her stillet sig som en
underordnet af Selskabet. For. har faldt sig overdraget
til Oxe af en dygtige ræen.

Siden om tidning til en skodning af fjødræen.

Man tror ikke andet kan brude for større koster.

Heldt omkring 9 kvarts skindelse - visen til skabegonnen
for et vedruffelse som man allersjeldt er den
slagen ræen som antaget; en bndt skole, vi ræen bndt.

Budgetet 300 kr. sent at underkøbt væsentlig overtale
av del eller de beretter som får stordt nyttig av den.

1895: Forslag om indkjøb av vakk en skodning
av fjødræen - Skudell sent - men til slutt 300 kr.

Forberetere siden 1855 bl. a i Malen

Aggerom (Alge) bl. bndt Malen vandrelær i
gjæs og kreaturshold. og vakk-træer.

H Særlig av dygtige ræen - bl. a til M.

Aggerom, vandrelær J. M. Skum bndt bl. a Malen

bndt 95. for at utkjøpe 100 til Kogepulsforing eller.

- for 5 av Forsk. led. og dygtige utkjøper 60 kgs

25 skindte og 40 anbefaling kgs. Mestning frukt

pat hvite hode og på de hollere på Ræen

Kjøper ferdig stød i 33 bndt med til 160 skindte kgs.

På Alge
en fjødræen
dygtige ræen
en Konge-
dygtige ræen
På Malen
en
den dygtige ræen

1892-1909

TRONSKO AMTSFORMANNSKAP: LANDBRUKET - VANDRELERERE, AMTSAGROMMER, BEREJNINGER FOR

1896: Skrivning om for budgjell-temu 1898-98
budgjell 1200 kr til utskilling av kveg, fari, geiter og vinn
for M. i M. eller for Skivoyen. Det er foreskrevet
at budgjellen skal gitt alig og altemur skulle
de to deler.

Skiltingen har i si bane til auking med av
kveg og det antak ord. i M. var utskilling.
I si del skal utskilling kveg for Skivoyen.
Tron i 2 juli 1857. Skriv

Spindlingen "Thou Steud" under for Nordjordens for
900 kr. skilting forligning i Tron.

1897

Handbrygging - i Maasela er oploet -

1901: "Tron" ble i juli kjøpt for M. til Bærø
- handbrygging etter for av utskilling, bestemt av
1 reise og 4 part - skilting for Edv. Vollefor Bærø.

1905: Edv. Vollefor bestilte et gjestebud for skilting
slik som opskrift og part av L. 14.100,- (1904)

1909: "Tron" av fjordene og utskilling, 1909.
Fjord (Tron) skilting i Tron, Værø og
gjester deler for L. av juli i Bærø

1911:

1910: Skilting vandrelser i fjordene, utskilling og
er L. av J. Lærø.

1892-1909

TRONKS AMTSFORMANNSKAP: LANDGRUDET - VANDRELÆRE, AMTSAGRONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP M.M. (BYDEBOKTEKST s. 88a)

Jurberetning for O.-H. Balkeberg 1885

Til
Bestyrelsen for Tromsø Amts Landhuusholdningsselskab!

Efter Bestyrelsens Anmodning foretog jeg Fjøsbejlinger i Ibestad fra 29de til 29de Marts og fra 9de til 25de April d. A. Jeg besøgte ialt 184 Gaarde med en samlet Besætning af 159 Heste, 164 Oxer og Ungfæ, 2412 Smaafæ og 777 Melkekjøer. Efter det almindelig vedtagne Forhold, at 1 Hest regnes lig 2 og 5 Faar lig 1 Ko, udgjør dette 1741 Kjøer. Til denne Besætning havde en Høbeholdning af 14,369 Vog, hvilket bliver omtrent 8 Vog pr. Ko. Middelpunktet i min Befarings-tid er 12te April og fra denne Dato, maa man paaregne at staldfødre i 2 Maaneder. Efter den opgivne Høbeholdning, falder der i disse to Maaneder paa hver Ko omtrent 8 Mark Ho pr. Dag, hvilket udgjør omtrent en Fjerdedel af hvad en Melkeko bør have daglig. Endel Surogater blev maaske benyttet, men jeg er bange for, at der paa mange Steder saa daarlign ud med Kreaturen, da de ivaar kom paa Marken. Var det daarlign med Kreaturens Fodring, var det endnu værre med deres Renholdelse. Jeg fik det Indtryk, at der hos Folket var saare liden Sands derfor, og naar jeg henledede deres Opmærksomhed derpaa, svarede de, at det ikke gik an at holde Melkekjøer rene.

Smaafeet var paa mange Steder Gjenstand for Vanrygt. Faar og Geder vare paa forskjellige Steder bundne med alt for korte Baand. I Ibestad brugtes ogsaa den forkastelige Skik at holde de nyfødte og unge Lam og Kid i Tomtonder, 4 a 5 i hver Tønde. Det er sønderrivende at høre alt dette Skrig fra Lamene, som vil hen til sine Mødre.

Som Steder, hvor jeg fandt Kreaturstedet slettest, skal jeg tillade mig at nævne:

Forsaaamark hos Anders Johnsen og Mikkel Johnsen,
Forsaa " Mikkel Johnsen,
Reite " Peder O. Pedersen,
Lien " Mikkel Andreassen og Dortea Hansen samt
Lyngmoen " Lars Olsen.

At der ogsaa i Ibestad fandtes endel Gaardbrugere, som havde et nok saa bra Kreatursted skal tilføies. Heller ikke passer foranstaaende mørke Skildring af Kreaturstedet paa Handelsmændenes og Embeds- og Bestillingmændenes Fjose.

Handelsmand Dons paa Lavangsmøse havde et Kreatursted, som kan tjene til Mønster for det omliggende Distrikt.

Jeg blev som Regel under Befaringsen modtaget med Velvilje.

Ervik i Trondenes den 10de Juli 1885.

Mariusus Kaarbo.

Til
Tromsø Amts Landhuusholdningsselskab!

Herved giver jeg mig den Ære at indberette til det ærede Landhuusholdningsselskab, at jeg har givet Undervisning i Melkestel og Smortillavning i Tidsrummet fra 18de Juli til 23de September d. A.

Den 18de Juli reiste jeg til Ibestad, hvor jeg gav Undervisning i Koldtvandsmetoden paa 12 Gaarde bestaaende af ialt 61 særskilte Brug.

Fra Ibestad reiste jeg den 14de August og ankom samme Dag til Tromsø. Den 18de reiste jeg fra Tromsø til Balsfjorden, hvor jeg gav Undervisning hos 50 Gaardbrugere fordelte paa 20 Gaarde.

Fra Balsfjorden reiste jeg over Nordfjordeidet til Malangen. I Malangen har jeg givet Undervisning paa 14 Gaarde og ialt besøgt 35 Gaardbrugere og givet Undervisning.

Den 11te September reiste jeg til Tromsø og derfra igjen den 15de til Lyngseidet, hvor jeg var hos Handelsmand Ant. Giever, Sognepræst Helgeby, Lensmand Oxaas og Forstmester Solem. Jeg var desuden paa Gaardene Pollen (4 Brug) og Kjosens (2 Brug).

I Balsfjorden og Malangen havde man ikke saa lidet Kjendskab til Koldtvandsmetoden, i Ibestad derimod mindre. Uagtet man saaledes havde lidet Kjendskab til Sagen, var der dog enkelte Regler, man i Almindelighed oversaa. Da disse imidlertid er af væsentlig Betydning, vil jeg ikke undlade herved atter at henlede Opmærksomheden paa dem.

1. Den, som har en god Kilde, bør benytte denne ved Udspringet saafremt dertil er Anledning.
2. Melken maa efter Malkningen saa snart som muligt bringes i Afkjølingspanden.

16*

3. Afkjølingspanden maa vaskes i varmt Vand.
4. Melken maa ikke tildækkes med Laag.
5. Naar man tager Fløden af, maa man begynde i Midten (ikke ved Kanten) af Spandet.

Nærmere at begrunde de anførte Regler vilde her blive for vidløftigt.

Efter de Erfaringer jeg har gjort paa denne Reise, er Interessen for et forbedret Melkestel paa disse Kanter i Stigende.

Jeg skylder at udtale min hjertelige Tak for den gjæstfrie Modtagelse, der er bleven mig tildelt paa de Steder, jeg har været.

Tromsø, 23de September 1885.

Erbodigt

O. M. Bakkehaug.

Uddrag

af Regnskab over Tromsø Amts Landhuusholdningsselskabs
Indtægter og Udgifter i Aaret 1885.

Indtægt:

1. Beholdning efter Regnskabet for 1884	Kr. 1128.56
2. Bidrag af Amtskommunen	" 1000.00
3. Bidrag af Herredskommuner tils.	" 132.00
4. Statskassens Bidrag til Budgetaaret 1885—1886	" 1132.00
5. Bidrag af Private	" 108.00
6. Bidrag af Selskabet for Norges Vel: til Premier ved Udstillinger	Kr. 53.50
" Undervisning i Koldtvandsmetoden	" 150.00
	" 203.50
7. Herredernes Bidrag til Premier ved Dyrskuer	" 269.00
8. Renter i Tromsø Sparebank	" 4.65

Tils. Kr. 3978.10

Udgift:

1. Agronom Hansens Løn og Reiseudgifter	Kr. 1291.00
2. Udgifter ved Fjøsbejlinger	" 573.40
3. Premier ved Dyrskuer	" 603.50
4. Premier ved Udstillinger af Smør og Ost i Malangen og Skjærvo	" 53.50
5. Premier til Butteier	" 48.00
6. Bidrag til Premier ved Landbrugsudstillingen i Bardo	" 50.00
7. Undervisning i Koldtvandsmetoden	" 300.00
8. Forskjellige Udgifter, hvoriblandt Trykning	" 170.49
9. Beholdning: Skjærvo Herreds Bidrag for 1885	Kr. 10.00
Maalselvns do.	" 20.00
I Tromsø Sparebank	" 712.17
Kontant i Kassen	" 146.04
	" 888.21

Tils. Kr. 3978.10

Fra
Komiteen No. 3.

Komiteen indstiller til saadan

Beslutning:

Til Tromsø Amts Landhuusholdningsselskab bevilges af Amtskommunens Midler for Aaret fra 1ste Juli 1887 til 30 Juni 1888 et Tilskud af 1000 — et Tusinde — Kroner paa Betingelse af, at et lignende Beløb ydes af Statskassen.

Tromsø den 12te Juli 1886.

A. M. Helberg.

Formand.

John Hagen.

Sekretær.

Enstemmig Beslutning: Komiteens Indstilling bifaldes.

1892 - 1909

TRONSKO AMTSFORMANNSSKAP : LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSA6RONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSSELSKAP N.M. (BYGDEBOKTEKST s. 382)

Imbrotning 1887.

Anmærkninger

til foranstaaende Fjøsbeferinger i Trondnæs og Ibestad.

Ved Befaringen fandtes paa en Mængde af de i Klasse 2 og 3 opførte Gaarde intet eller saugdomstomt Hø.

I Ibestad Klasse 3 havde 8 Gaarde ligefrem sulfetofod og deraf 1 Gaard i den Grad, at Karakter „Grusomhed“ tildeles for 10 Snaafods Vedkommende.

Det er en Selvfølge, at af Eftersyn af Kreaturene „nogle Dage for Udslipning“ for en Mængde Gaardes Vedkommende maatte have givet et høist sørgeligt Resultat.

Naar Hensyn tages til at ovenstaaende Fjøsbeferinger ere foretagne i Herreder, hvor Kreaturstatet skulde synes at staa nogenlunde høit, maa det indvundne Resultat i det hele betragtes som daarligt, særlig naar Hovedmassen sammenlignes med Ibestad Klasse 4.

Det er sikkert heller for lavt end for høit sat, naar man nævner et aarlig Tab for Amtet af Kr. 100,000 forarsaget af Knapfodring, Sultefodring og for stor Husdyrbestand.

(Bilag No. 5.)

Nogle Bemærkninger

i Anledning af de af Fjøsbeferingerne i 1887 indvundne Erfaringer.

Da de stødse mere uvidede Samferdsmiddler bringe ethvert Erhverv, ogsaa Landbruget, ind i en før ukjendt Concurrence, er det af stor Betydning i Tide at tage Forholdsregler for med Haab om et godt Udfald at kunne optage Kampen paa dette Omraade med heldigere stillede Egne.

Landbrugets Hovedopgave er mere og mere bleven: „Med mindst mulige Udgifter at opnaa det størst mulige Udbytte, samtidig som de avlede Produkter maa være af en tilfredsstillende Kvalitet.“ Denne Opgave omfatter samtlige Landbruget vedkommende Grene — Jordens Dyrkning, Skovens Behandling, Kreaturenes Forbedring og Røgt, samt Produkternes hensigtsmæssige Behandling og Anvendelse.

Naar man erkjender, hvor lavt Landbruget endnu staar i vort Amt, bliver det end mere indlysende, at Afkastelse af hidtil drevne Misbrug, Befolkningens

Oplærelse i og Viledning i Jordens for vore Forholde mest passende Dyrkning, Husdyrenes Avl, Opdræt, Fodring og Pleie, samt Produkternes hensigtsmæssige Behandling og Tilgodegjørelse er af største Vigtighed.

Ikke faa af vore Gaardbrugere hente saagodtsom hele deres Næring af Landbruget, for mange er det maaske den vigtigste Erhvervskilde. For de fleste af vore Gaardbrugere har dog Landbruget hidtil nærmest været en Bisag af vistnok undervurderet Betydning.

Denne Del af vore Gaardbrugere kan jo ikke siges at være i nogen overhængende Fare for fremmed Concurrence, men de kunne med Lethed ved at afskaffe de mest skrigende Misbrug samt offre sine Eiendomme noget større Interesse erholde et langt større Udbytte af samme end hidtil, ja hente en stor Del af sine Husholdningsformodenheder fra egen Eiendom.

Vort Landbrug kan dog ikke gjøre noget Skridt af Betydning fremad, for Befolkningen har faaet Øinene aaben for, at her holdes en altfor stor Husdyrbestand i Forhold til den forhaandenværende Fodemængde, og at noget væsentlig Udbytte ikke kan paaregnes, før denne Feil er erkjendt og rettet.

I første Række maa vi af vore Husdyr sætte Melkekvæget. Vi have af dette vor egentlige *uhlandede Landraace*, der udgjør Hovedmassen, samt en ved Krydsning med Hollandsk, og Ayrshirkvæg fremkommen Blandingsraace, der dog kun findes, hvor Sandisen for et forbedret Kreaturhold er vakt. Disse Kreaturers Størrelse kan gjennemsnitlig anslaaes til ca. 350 Kgr. levende Vægt; der findes blandt dem et ikke ubetydeligt Antal vakke og for Avl velkikkede Oxer, men man tør ligeoverfor den større Del af Eierne beklage, at de er altfor lidet opmærksomme paa den vigtige Omstændighed: at *Forældrenes* Egenskaber kun ere arvelige som Anlag, der lettere kunne tiinnetjøres end fremmes.

Den rene Landraace udgjør den overvæidende Del af vort Amts Kreaturbestand, og maa som Følge heraf beslaglegges Opmærksomheden mest. Disse Kjøer ere af forholdsvis liden Størrelse, antagelig gjennemsnitlig ca. 200 Kgr. levende Vægt. De afholdte Dyrkester give Indtrykket af en følelig Mangel paa vakke og for Avl velkikkede Oxer, hvorimod der forfindes ikke faa forhaandentlig endog et tilstrækkeligt Antal for Avl egnede Kjøer, der i sin Tid vil kunne tjene som Grundlag for en Forædling af Racen.

16*

Gjennemsnitlig maa Landraacekjørene antages at være daarlige Melkekydere, neppe over 800 Ltr. pr. Ko og Aar; og som Slagtedydyr maa de ogsaa sættes lavt, de give liden Vægt, og Kjødet er intet magert til Værdioshed eller altfor fedt. Racens Tilboielighed til ved god Pleie i længere Tid at kunne tjene som lønende Melkekvæg. Dette Kvæg samler i Lighed med de fleste Polardyr i den korte Sommer paa nogenlunde gode Havnegange en Mængde Fedt, der for en stor Del sætter det istand til at udholde den lange Sultefodringstid, uden at Livet gaar med. Kreaturer af andre Racer, satte ind paa vor Landraaces Vilkaar, onkom rimeligvis i Mængde.

Man tør som ovenfor anført neppe i Længden paaregne en stor og varig Forbedring i Udbyttet af vore nuværende Kjøer selv under en meget god Forpleining. Den store Fremgang maa søges i Afkommet efter for Avl velkikkede Kreaturer, og dette Afkom maa efter Fødselen kyndigt udvælges, det maa omhyggelig opdrættes og fornuftig behandles.

Skal en nævneværdig Forbedring fremmes nogenlunde hurtigt, kræves enerske Forholdsregler og ikke mindst fra Almuens egen Side.

Skal man af Fjøsbeferingerne kunne danne sig en rigtig Opfatning af vore Kreaturers utilstrækkelige Fodring, kan man ikke nøie sig med Gjennemsnitsresultatet af godt og daarligt sammenblandet. Det gode, maadelige og daarlige Stel maa saules hver for sig i Afdelinger hvis Gjennemsnitsresultater kunne sammenlignes saavel indbyrdes som med den Fodemængde, der erfaringsmæssig er fundet passende for at holde Dyrets Helbred og Huld vedlige og ved Siden heraf at kunne frembringe den størst mulige Produktion.

En Ko af 200 Kgr. levende Vægt tiltrænger daglig til sit Legemes Vedligeholdelse 6 Kgr. Voldho (eller Hoværdi), hvad i 255 Dages Vinterfodring udgjør 85 Vog; skal Koen i nævnte Tid give fuld Afkastning, tiltrænger den af mellemgødt Hø 120 Vøger. Dette Foder bliver dog for omfangsrigt, og de for Produktion tillagte 35 Vøger Hø bør erstattes af andre Stoffer, der indeholde Næringen i mere saumentrængt Form — Kraftfoder. Som Kraftfodre kan hos os nærmest nævnes Fisk, Smaapoter, Kornvarer og Oliekagemel.

Haves Halm, da kræves mindre Hø, men desmere Rodfrugter og Kornvarer eller Oliekagemel.

Spørges der om, hvormegt Hø der om Hosten bør høves til hvert Størke, tilraades ikke at indsette samme paa mindre end Vedligeholdelsesfoderet eller 85 Vøger. Der bliver jo ikke saa lidet af andet Foder, der maa skaffes tilveie, og dette Foder kan dels ikke faaes til hvilken som helst Tid, dels maa det kjøbes, og Pengene findes neppe altid, hvor og naar de mest tiltrænges.

Man maa derfor være istand til dels at give mere Hø, end man egentlig ser sig Raad til, dels at erstatte det for meget brugte Hø med andre Foderstoffer, naar disse kunne skaffes. En enevædet og jævn Fodring er dog altid at foretrække.

Fjøsbeferingerne vise, at ikke faa Gaardbrugere have fra 85 til 100 Vøger Hø og derover pr. Kofoder, hvad de altsaa have anseet fornødent; de fleste have dog kun 70, 60, 50, 40 ja ned til 20 Vøger.

De 88 Gaarde i Trondnæs, der ved Befaringen Vaaren 1887 erholdt Karakter „gødt“ for Kreaturens Huld, havde ved Indsætningen om Hosten gjennemsnitlig 76 Vøger Hø pr. Kofoder, men ved Befaringen viste det sig, at der til de gjevneværende 50 Dages Staldfodring kun fandtes i Behold 3 1/2 Kgr. Hø pr. Dag og Ko. De bedst holdte Dyr i den befærede Del af Herredet havde altsaa rimeligvis hele 50 Dage til Afmagring paa Knapfoder, og maatte efter Udslipningen sørge for at bringe sit Legeme i Orden paa Afkastningens Beskostning. 76 Vøger Hø var altsaa ikke nok, men 85 Vøger viser sig at have været passende.

Ved Beregningerne er et Kofoder som vanlig sat lig 1/2 Hestefoder og lig 5 Snaafæfoder.

(Bilag No. 6.)

Uddrag
af Regnskab over Tromsø Amts Landhusholdningsselskabs
Indtægter og Udgifter i Aaret 1887.

Indtægt:

1. Beholdning efter Regnskabet for 1886	Kr. 854.03
2. Bidrag af Amtskommunen	» 1000.00
3. Herredernes faste Bidrag tilsammen	» 172.00

Transp. Kr. 2026.03

1892-1909

TRONKS AMTSFORMANNSKAP : LANDBRUKET - VANDRELÆRE, AMTSAGROMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP MM. (BYGDEBOKTEKST s. 382)

1887 : O. H. Balleby fra 2. feb til 10 april : ca 5 uke
gikk nedover i Kildesanten, ~~den~~ beløst.
74 egg i Sørøen, 50. Dyr, 13. Færing, 28. Børst
samt ca 70 gjedder i Kalden

Jambouney 1888

1892-1909

TRONKS AMTSFORMANNSKAP: LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSAGROMOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSSELSKAP MM. (BYGDEBOKTEKST s. 382)

Janbokning 1888.

1892 - 1909

1888

og Maalselven og gav Veiledning i Landbrug og Torvskur. Ialt har han givet 120 Gaardbrugere Undervisning paa deres Gaarde. Det synes som Interessen for hans Virksomhed er i Stigende blandt Jordbrugerne, som søge hans Raad specielt i Torvskur og Anlæg af Grofter. Da der nu er ansat en Landbrugsingeniør for Tromsø Stift med Bopæl i Bodø, har man Haab om ved hans Hjælp at kunne imødekomme Kravene, om disse, hvad der vilde være glædeligt, endnu stiger adskilligt. De sydlige Præstegjæld i Amtet med Maalselven og Bardo have vistnok Betingelser for en betydelig Udvikling af Jordbruget. Hansen oplyser i sin Indberetning, at han paa Trano Præstegaard har været behjælpelig med Opsættelse af en Burmeister & Wains Haandcentrifuge og deltaget i Prøve af en Aemeharv. Det er ikke Bestyrelsen bekjendt, at der i Amtet findes flere end denne ene Centrifuge, og paa Grund af de lokale Forhold tror man heller ikke, at saadanne med Fordel kan anvendes paa ret mange Steder; men man antager dog, at der findes et og andet større Brug, hvor man vilde staa sig paa at benytte den.

I omtrent 3 Maaneder fra 3die Juli til 15de Octoer har Ole H. Bakkehaug været i Selskabets Tjeneste og virket for Koldtvandsmethodens Indførelse og rigtige Anvendelse samt for Smørets hensigtsmæssige Behandling i de indre Dele af Kvædfjord, den øvre Del af Salangsdalen, i Bardo fra Sætermo til de øverste Gaarde i Sordalen og fra Stromsno til Indset samt paa østre Side af Bar-doelven ned til Nysted og endelig i Lenvik i Strøget fra Sandnes til Kaarvik med Gaardene omkring Rogsfjordvandet. I sin Indberetning udtaler Ole Bakkehaug, at Koldtvandsmetoden kun undtagelsesvis var brugt i Kvædfjord, og de, som tidligere benyttede den, gjorde dette paa en mindre heldig Maade. Han oplyser, at hans Virksomhed blev fulgt med megen Interesse, og han haaber derfor, at den vil bære gode Frugter. I Salangsdalen gik hans Bestræbelser væsentligst ud paa at rette enkelte Skjævheder ved Anvendelsen af den allerede for almindelig indførte Koldtvandsmethode og paa at tilvirke godt Smør. Ligesom Methoden forhen var almindelig kjendt i Bardo, saaledes fandtes dens Anvendelse og Smørets Behandling særdeles god. I Lenvik var ogsaa Methoden almindelig brugt, men ikke altid paa heldigste Maade. Smørtilvirkningen var mangelfuld.

Af Ole Bakkehaugs Indberetning indtages:

„Jeg vil ikke undlade her at omtale, at der gjennem Bardo og Salangs-

„dalen er oprettet saakaldte Smørforeninger, der afhænde sine Produkter dels i Tromsø og dels i Ofoten og Bodø. Det har været mig berettet, at dette Smør for endel ikke skulde være første Sort Vare, men dersom dette er saa, da skyldes dette ikke Behandlingen i hver enkelt Husholdning, men meget mere den mindre heldige Massebehandling paa Foreningernes Tilvirkningssteder.“

Ole N. Nordmo af Maalselven, der i et Aars Tid har opholdt sig som Meierilærling paa Veistrup i Danmark og senere ved Hole Meieri pr. Vikersund, har fra 15de Juni til 30te Juli for Selskabets Regning reist omkring i Maalselven og undervist i Meieristel. Han har paa sin Reise kjernet 31 Gange og ystet 25 Gange. Naar han udførte dette, hvilket stadig skede efter de af Meierimænd i Danmark og Norge ansete bedste Methoder, var der stadig en hel Del Naboer tilstede, og disse fulgte med megen Interesse hans Fremgangsmaade.

Omkostningerne ved Ole Bakkehaugs og Ole N. Nordmo's Reiser have andraget til Kr. 511.67, hvoraf Selskabet for Norges Vel har bidraget Kr. 255.83.

Som Belønning for et godt Kreaturstel har Bestyrelsen i Aaret 1888 uddelt Præmier til en samlet Værdi af Kr. 16.00 til følgende Budcior:

1. Pige Else Andersdatter Strømmen af Kvædfjord og
2. Pige Karoline Hansdatter Hundberg af Sorfjorden i Lyngen.

Selskabets Virksomhed har altsaa i det forløbne Aar gaaet i samme Retning som de nærmest foregaaende Aar. Saalænge den beklagelige Sultefodring ikke er ophørt, tror man ikke at kunne udvide sin Virksomhed til andre Omraader.

Af Amtets Herreder have 13 bevilget et fast aarligt Bidrag til Selskabet med tilsammen Kr. 172.00. Til Præmier ved Dyrskuerne har Trondenes i 1888 bidraget Kr. 150.00, Ibestad Kr. 80.00 og Lenvik Kr. 100.00. Sogneselskaber findes ikke i Amtet, hvorimod der i Maalselven, Bardo og Salangen bestaar saakaldte Smørforeninger.

For Aaret 1888 have 32 Medlemmer i Landdistriktet og 32 i Tromsø By betalt Bidrag. For 1887 have ligeledes 15 Medlemmer betalt Bidrag i 1888. Medlemskontingenten er fremdeles Kr. 1.00.

Amtskommunen har til Selskabet bidraget Kr. 1000.00 og Staten Kr. 1162.00. Bestyrelsen takker for den Interesse, som de bevilgende Myndigheder have

ER, BERETNING FOR T. 882)

1892 - 1909

TRONSKO AMTSFORMANNSKAP: LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSABRONDNER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSKAP MM. (BYDEBOKTEKST s. 382)

Trunkning for O. N. Undus 1890
— " — " Ole Bakkeberg — " —

ket ved Laan af Myrdrkningsfondet. I det Hele gaves Veiledning til 20 Mænd i Distriktet. Paa de fleste Steder, som jeg besøgte i Rogsfjord, var Folket beskæftiget med Grøftning og Optagning af Nyland, hvoraf kan sluttes, at der var stor Interesse tilstede for at forbedre og udvide sine Marker. Den 1ste Oktober reiste jeg til Tromsundet, hvor jeg besøgte Gaardene Bredvik og søndre og nordre Langnæs. Paa Bredvik paavistes Anlæg af nogle Grøfter, og paa søndre Langnæs blev flere Myrer undersøgt; men Brændtorv fandtes ikke. Efter at jeg havde opholdt mig et Par Dage i Herredet, indtraf Vintervær med Snefald, der lagde Hindringer i Veien for videre Omreise i Jordbrugsauliggende, hvorfor dette Aars almindelige Reiser dermed maatte afsluttes.

Foruden den specielt nævnte Virksomhed har jeg naturligvis i hvert enkelt Tilfælde søgt at meddele de Vink og Raad, som jeg efter Forholdene fandt paakrævede.

Min Virksomhed i Aarets Løb kan i Korthed omtales saaledes: Foretaget Fjøsbehandling i Maalselvns Herred, hvor 185 Fjøs og Kreaturbesætninger er besigtiget; deltaget som Prisdommer ved 9 Dyrskuer og bestyret 4 Udstillinger af Budrot og Industri samt givet Veiledning til 135 Gaardbrugere paa deres Gaarde.

Skogshavn d. 11te November 1890.

Ærbødigst

J. M. Hansen.

[Bilag Nr. 6.]

Til

Bestyrelsen for Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

I Anledning af min Virksomhed som Vandrelærer i Mejeristal i det ærede Selskabs Tjeneste i dette Aar skal jeg herved ærbødigst indberette følgende:

Min Virksomhed begyndte jeg 21de April i Maalselven, hvor jeg ifølge Bestyrelsens Skrivelse af 21de Marts skulde reise i 4 Uger. Paa denne Tid besøgte jeg i det hele 43 Gaarde og Husmænd, indbefattet Stroget mellem Gaardene Bakkehøg og Brandmodal paa nordre Side af Elven og Fagerlid og Lovberg paa søndre Side, samt Strækningen mellem Bræno og Solberg paa begge Sider Elven i Øverbygden. I det hele ystede jeg 16 og kjærned 19 Gange.

Trondhjemske, med Sølvmedalje for sit Smør, i samme Maaned sælge Mejerismør hertil for Kr. 1.60. Kanske her kunde være en af Grundene til, at en Del nordfjeldske Mejerier har tildels opnaaet en forholdsvis liden Gjennemsnitspris paa modtaget Melk. Imidlertid har man nu det Haab, at de gode Trondhøier vil gjøre flittig Brug af Engelsrudrutten og sende sit Mejerismør paa den Kant, og saa kunde Foreningerne her oppe gaa en lysere Tid imøde, hvad Pris og Afsetning angaar. Man har i Tromsø, Hammerfest og Vardo Smørhandlerens Vidnesbyrd for, at mejeribehandlet Smør fra Maalselven og Bardo godt kan taale at sidestilles med samme Sort sydfra.

26de Juni reiste jeg til Ibestad, hvor jeg ifølge Skrivelse af 5te Juni skulde virke 3 Uger. Hr. Lensmand Opsjon lavet efter Samraad en Rute istand rundt Roldo og Andorgo. I det hele besøgte jeg 16 Steder, hvor der kjærnedes 16 og ystedes 13 Gange. Her følger Navnet paa de Gaarde, paa hvilke jeg holdt Møder, samt Tallet af Kvinder, der mødte frem. Igeland 10, Aanstad 13, Aa 14, Lobstad 10, Engenæs 6, Aandervaag 8, Ibestad 5, Vik 8, Selsæt 14, Dyrstad 20, Bolla 30, Roldnæs 8, Bredvold 12, Skog 24 og Forsaa ingen. Tilsammen 184 Kvinder, der alle var forekommende og interesserede. Paa samtlige Steder holdt jeg smaa Foredrag om alt vedrørende Kreaturavl.

Koldtvandsmetoden var kjendt overalt og brugtes af mange og tildels meget fuldkommen. Hr. Opsjon var efter manges sigende den, som havde sørget for at udbrede Kjendskab til Methoden, ligesom han selv havde fortrinlig Afkjøling og udstilte Blikspand paa sit Kontor. Det er beklageligt, at et Rygte er sat i Omløb blandt Folk heroppe, at Tæringsygge og Blodforgiftning skal komme af Brugen af Koldtvandsmetoden. Dette har virket og virker meget hemmende paa hele Melkestallets Fremgang; thi Folk er som bekjendt meget mistroiske, naar det gjælder noget nyt paa dette Omraade, og især da, naar noget saa frygteligt som Tæring og Blodforgiftning er Følgen. Det maa være mig tilladt at henstille til de gode Mænd paa de Steder i Ibestad, jeg besøgte, at imødekomme sine Kvinder med Silehus; thi det er som bekjendt ikke rart, at hænsette til Afkjøling et Melkspand selv i en god Kilde midt i Solbakken uden Hus over.

28de Juli reiste jeg med Dampskibet til Balsfjorden, hvor jeg havde til Raadighed 2 Uger. Foruden et 2 & 3 Dages Ophold paa Hr. Lensmand Wenn-

26de April var jeg tilstede og paasaa Behandlingen og Nedlægningen af Smøret i „Maalselvns Mellembygds Mejeriforretning“, og fandt jeg Smøret at være af meget god Kvalitet og Behandlingsmaaden rigtig. Stellet var gennemgaaende godt og rensligt og Koldtvandsmetoden brugtes overalt. Interessen var gennemgaaende god — paa et Sted nær, hvor der toges haardt fat paa alt nyt vedrørende Jordbruget.

Min Reise foregik netop her paa den Tid „Vaarknipe“ og „Bano“ for har været noksaa almindelig; men uagtet dette, fandt jeg paa de fleste Steder Melk og Fløde nok til Forsøg. Kreaturerne var gennemgaaende i god og paa mange Steder i udmærket Stand, og Høbeholdningen paa faa Undtagelser nær tilstrækkelig; saa jeg drister mig tilslut at udtale den Paastand, at Sultefodringen for Maalselvns Vedkommende er i en betragtelig Tilbagegang.

27de Mai reiste jeg til Bardo, hvor jeg opholdt mig i 3 Uger. Der ystedes 11 og kjærnedes 13 Gange, og besøgte jeg i det hele 51 Steder. Jeg var ogsaa tilstede ved Bygdens 6 Smørforeninger, der alle var i Virksomhed, hvor jeg da tildels behandlede Smøret og paasaa Fremgangsmaaden. Smøret var overalt af rigtig god Kvalitet. Ved „Kvækens“, „Alens“ og „Nedre Bardos“ Foreninger mødte de fleste af Medlemmerne brn baade Kvinder og Mænd, og holdt jeg — i Lighed med ifjor — der smaa Foredrag vedrørende Kreaturstellet og Mejerigjeringen.

Velvilje og megen Interesse mødte jeg ogsaa denne Gang over alt.

Smørforeningstanken synes nu at have fæstnet sig haande i Bardo og Maalselven, idet der nu er hængaaet saapas lang Tid, at Erfaringen har vist Fordele af Foreningernes Virksomhed. Beklageligt er det dog, at der i Sommer — saa urimeligt det end lyder — synes at blive fornøget Smør for Afsetningens Skyld, baade i Maalselven og i Bardo. Aarsagen er neppe Overproduktion heroppe; thi det nordlandske Smørmarked behøver visseleg meget mere Smør, end Nordlendingen selv kan producere, men mon ikke en sand Oversvømmelse af baade mejeribehandlet og Mejerismør fra det Trondhjemske for en stor Del bærer Skylden for, at Priserne ere saa smaa og Afsetningen saa træg? I Marts Maaned 1880 noteredes i „Norsk Landmandsblad“ Smørprisen i Kristiania for fint Mejerismør til Kr. 2.10 pr. Kg., og da kunde et bekjendt større Mejeri i det

hørs Sæter, hvor Veiledning gaves i Mejeristal, var min Tid denne Gang for det meste optaget med Tanken om et Mejeri Oprettelse dersteds. Sammen med Hr. Landbrugsingeniør Arntz, der netop opholdt sig der, undersøgte et Par Elve og Fosse for om mulig at finde Drivkraft. Et meget centralt Sted fandtes ogsaa i en Bæk lige ved Veien mellem Storstenes og Tennas. Et Møde i Sagens Anledning holdtes 7de August paa Tennas, og Interessen syntes at være der i tilstrækkelig Mon, saa der er godt Haab om, hvis Tanken bliver forfulgt, at Balsfjord kommer til at eje det første Mejeri i Tromsø Amt.

Da min Virksomhed i det ærede Selskabs Tjeneste vel hermed er tilende, er jeg herved bringe den ærede Bestyrelse min Tak for al Overbærenhed og Imødekommenhed. Det maa ogsaa være mig tilladt at udtale det Ønske, at Tromsø Amt i alt, hvad der gjælder Landbrug maa skride sikkert og ikke forsøgte fremover.

p. t. Tromsø, 6te August 1890.

Ærbødigst

Ole N. Nordmo.

[Bilag Nr. 7.]

Til

Bestyrelsen for Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

Herved skal jeg tillade mig i Ærbødhighed at afgive Indberetning angaaende min Virksomhed i Selskabets Tjeneste i indværende Aar.

Den 24de August d. A. tiltraadte jeg min første Reise, som gjaldt Struget fra Kjerresnes i Maalselven til Sandbakken med det mellemliggende Parti af Fagerfjeldet. Derefter gennemreistes Tagelvdalen og Storfjord, hvor jeg ikke havde været før.

Paa denne min Reise gav jeg først og fremst Veiledning i Koldtvandsmetoden og Smørtilvirkning, men benyttede ogsaa Anledningen til at samtale med Folk om Kreaturstel overhovedet, idet jeg gik ud ifra, at det ikke er nok, at man lærer at gjøre bedst mulig Benyttning af det forhaandenværende Melkeudbytte, men at der ogsaa vækkes Sands for Nyten og Nødvendigheden af at holde gode Melkedyr samt give disse den Røgt og Pleie, der betinger det størst mulige Udbytte.

1892 - 1909

TROMSØ

Efter Bestemmelsen skulde jeg til denne Reise benytte 14 Dage; men da Virkefeltet var udstrakt og en særdeles rig Arbeidsmark forelaa her, saa jeg mig nødsagen til at udstrække Tiden til 18de September, hvilken Afgivelse jeg haaber maa undskyldes.

Den 4de Oktbr. paabegyndte jeg den næste Reise, som gjaldt Sand og Bjarkø; men da jeg ved samme Anledning var bestilt til at skaffe nogle Avlsdyr til Ibestand og saaledes maatte fremom der, benyttede jeg Anledningen til under mit korte Ophold dersteds at besøge en Del Brug. Paa Sandsoen bereiste jeg omtrent samtlige Gaarde og en Del Husmandspladse, ligesaa paa Bjarkø, Flato og Grytlandet til Yaskind.

I Trondenes besøgte jeg Præstegaarden og nogle andre Brug. Min Reise afsluttedes den 14de November.

Paa det Strøg af Maalselven, som jeg bereiste, samt Grytlandet var Koldtvandsmetoden ikke ganske ukjendt; men den udførtes tildels saa mangelfuldt, at den paa langt nær ikke gjorde fuld Nytte, og Smortilvirkningen stod tildels i Forholdertil. Det er imidlertid at haabe, at der for Fremtiden lægges mere Vind paa at frembringe bedst mulig Vare af Kreaturenes Afkastning, da Fordele deraf er let at indse, naar man kun har faaet Ojet opladt derfor.

Paa Sand og Bjarkø var Koldtvandsmetoden ikke kjendt, naar undtages en enkelt Opsidder i Sand.

Det er saa ganske naturligt, at Folk ønsker al mulig Veiledning i at nyttiggjøre sig Frugten af sit Arbeide i størst mulig Udstrækning, og at derfor ethvert Raad modtages med Glæde og Tak. Men det skal heller ikke lades uberørt, at der desværre kan møde en Mistro, ja undertiden ligefrem Fordom mod Metoder, der saavel efter Erfaring som videnskabelige Undersøgelser kun bringer Gavn og Fordel. Dette var f. Ex. paa sine Stedet Tilfældet med Koldtvandsmetoden NB. hos Folk, som ikke havde prøvet den, idet der indvendes mod den Melk, der behandles paa den Maade, at den var skadelig for Sundheden, bevirkede Brystsygdom, Mavesaar, og mange andre vidunderlige Ting. Jeg føler mig dog inderlig overbevist om, at den Melk, som behandles efter Koldtvandsmetoden selv vil være den bedste Læremester mod disse uholdbare Indvendinger. Det kan hælde, at den Melk, som henstaar i Folks Beboelsesrum, har noget let-

tere for at bevirke Smitte og deraf følgende Sygelighed end den, der bliver hen-sat i koldt Vand i renavasket Spand.

Den bratte Overgang, som Kjørene ofte er udsat for ved at blive taget fra et rigeligt Hostbeite og sat ind paa tørt, mavert Hø, bevirker ofte, at Kreaturene aftager meget hurtigt i Huld og bliver omtrent „torre“ strax efter at de er sat paa Fjaset. Denne Ulempe kan let undgaaes, naar man lader Kjørene faa nogenlunde regelmæssig en ganske liden Portion Tran, indknadet i Mel. Dette ansees som et meget godt Middel til at erholde et jevnt Melkeudbytte og hindre at Kreaturene mister det Huld, som de har vundet i Sommerens Løb.

Denne Fremgangsmaade indskjærpede jeg paa det indstændigste overalt, hvor jeg reiste, og jeg har det sikreste Haab, at Erfaringen vil bekræfte, at den ikke savner Grund.

Den 26de November 1890.

Ærbødigst
Ole Bakkehaug.

[Bilag Nr. 8.]

Uddrag
af Regnskabet over Tromsø Amts Landhusholdningsselskabs
Indtægter og Udgifter i Aaret 1890.

Indtægt:

1. Beholdning efter Regnskabet for 1889	Kr. 1268.05
2. Bidrag af Amtskommunen	„ 1000.00
3. Herredernes faste Bidrag	„ 221.00
4. Statskassens Bidrag for 2det Halvaar 1890	„ 745.00
5. Sammes Bidrag til Meierivæsenets Fremme for Budgetterm. 18% ₆₁	„ 600.00
6. Bidrag af Selskabet for Norges Vel i Anledning af Udstillinger	„ 141.00
7. Herredernes Bidrag til Premier ved Dyrskuer	„ 300.00
8. Medlemskontingent 1889	Kr. 42.50
Do. 1890	„ 58.00
9. Indvundne Renter	„ 15.02
	<hr/>
	= Kr. 4390.57

RETUR FOR

1892-1909

TROMSØ AMTSFORMANNSKAP: LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSBAGEROMMER, BEKENTINGE FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP MM. (BYGDEBOKTEKST s. 382)

Innberetning 1892. av E. Ruzjøn
- - - av Ole H. Nordmo.

Innberetning
fra
Tromsø Amts Landhushold-
ningselskab for 1891
trykt i

Tromsø Stiftstidende
nr. 15/1892.

Her nevnes: Ole H. Bakkehaugs
reiser og Olav M. Nordmos
ansettelse som meieriasstent

Ifølge det ærede Landhusholdningsselskabs Skrivelse af 2den Mai d. A. foretog jeg — sammen med Hr. Amtsgonom Hansen — en Reise i Tromsø Amt og forettede som Bestyrer og Prisdommer ved de iuden Amtet iaar avtertede Dyrskuer.

Ved Skuet paa Mjælde	fremmodte ialt	2 Oxer,	22 Kjør,	0 Kvirer
- " - Broderstad	—	10	100	14
- " - Bakkehaug	—	10	93	15
- " - Løbstad	—	3	56	8
- " - Skog	—	4	115	14
Deraf præmieredes:				
- " - Mjælde	-	2	14	0
- " - Broderstad	-	4	53	6
- " - Bakkehaug	-	6	64	3
- " - Løbstad	-	3	24	2
- " - Skog	-	2	46	0

Udstillingen paa Broderstad og Bakkehaug bestod hovedsagelig af Blandsformer af Ayreshirkvæg med Norskqvæg, medens de paa Mjælde, Løbstad og Skog ndstillede Dyr i alt væsentligt maa henregnes til det ublandede norske Kystkvæg.

Udstillingen i Maalselvvalen fremviste — som Præmielisten vil udvise — mange ret gode og værdifulde Dyr, baade hvad ensartet Præg, Kroppbygning og Mælketegn angik. Efter en saa sparsom Indblanding af udenlandsk Blod, som Kvægbestanden i Maalselven og Bardo er tilført og efter saavidt lang Tids Forløb siden, skulde man næsten have troet, at den fremmede Races Bygningstræk og Præg snart havde været udvisket, men Udstillingen paa Broderstad og Bakkehaug, ligesaa vel som de Besætninger, jeg monstrede paa min Reise gjennem Maalselv- og Bardodalen, syntes at vidne om, at Indblandingen af Ayreshireblod her havde slaet dybe Rødder og at den havde virket til Held for Kvægbestanden i disse Distrikter.

Der hortes heller ikke mere end en Mening om, at disse Dyr var særdeles

Til Besvarelse deraf skal jeg tillade mig at anføre, at efter hvad jeg har bragt i Erfaring ved min Reise i Distriktet, bestaar Distriktets Hestehold — paa faa Undtagelser nær — af en Hesteraace, som meget nærmer sig den saakaldte Fjordhest. Denne Race har formentlig fra langt tilbage i Tiden været brugt deroppe. Det er et mindre Hesteheslag end de Hesteformer, man finder i de bredere Bygder i den sydligere Del af Norges Land, men disse mindre Heste, med sine smaa Fordringer og forholdsvis store Arbeidsvevne, er utvivlsomt ligesaa vel skikket for Forholdene i Tromsø Amt, som de større Hesteheslag ere paakravede i sydligere beliggende Dele af Landet, hvor man — foruden til Gaardsbrugets eget Behov — tillige skal skaffe Heste til de ridende Vaabenarter.

Den stedlige Hesteraace i Tromsø Amt vil ifølge sin Størrelse og Bygningstræk være i Besiddelse af gode Betingelser for en heldig Avl, ved at tilføres Standyr af den saakaldte Fjordhest, som findes i det bedste Udvalg i de bergenske Distrikter, og som staa saa nær den i Tromsø Distrikt værende Hest i sine Bygningstræk som vel muligt. At indkjøbe en eller flere fremragende Stoddingste af denne Race ved de aarlig afholdendes Hestendstillinger i det Bergenske, maa jeg saaledes tillade mig at tilraade.

At indføre et større Hesteheslag f. Ex. af den gudbrandsdalske Race, tror jeg ikke vil være heldigt, selv for de større Bygder som Maalselv, Bardo- og Salangsdalen. Brugene er i Regelen smaa og Jordsmonnet let at arbejde, saa de mindre Hesteheslag udfører det Arbejde, som der føres, med Lethed, og skulde Distrikterne tilføres et kjendelig større Hesteheslag med sine større Fordringer, saa vil man ubetinget blive nødsagen til at lade en større Del af sit Foder gaa til Hesten, og Koen vil paa den Maade blive afknappet endel af dens hidtil knapt nok tilmaale Fodring.

Idet jeg tillader mig at fremsende denne Indberetning, skal jeg tillade mig at anføre, at jeg ved de Dyrskuer, som foran er nævnt, og paa min Reise gjennem den Del af Amtsdistriktet, som jeg har havt Anledning til at befare, har holdt Foredrag om Husdyravl, Husdyrhold og hvad dermed staar i Forbindelse og har da søgt at fremholde de samme Principer for en fremtidig Ledning af Husdyravlen i Tromsø Amt, som jeg her har tilladt mig at fremholde.

Værdalen 12te August 1802.

Erhødigst

E. Anzøhn.

formaaletjenlige for Befolkningen, og at Krydsningsdyrene som Regel stod langt over de ublandede Dyr, baade i Kroppform og Mælkevevne.

Det samme skulde man ikke kunne sige om nogle faa Krydsningsprodukter af Ostfriser og Norskqvæg, som man fremstillede. De saa opblønde, smale og utrivelige ud og skulde just ikke friste nogen til at fortsætte med den Slags Krydsning.

Paa Mjælde, Løbstad og Skog bestod Udstillingen — som foran nævnt — hovedsagelig af Dyr af gammel norsk Race. Disse Dyr har Prøget af at være gode Mælkere, naar de fik en god Pleie, og Kroppformen var ganske upaaklagelig. De var smaa af Væxt, men det er jo kun en naturlig Følge af, at de benyttes for tidlig til Avl i Forbindelse med en sparsom Fodring. Dette er jo en gjen-nemgaende Feil overalt i de nævnte Distrikter.

En anden væsentlig Feil og Grund til Urdartning ligger deri, at Oxerne benyttes for tidlig til Avl og at Kalvene opdrættes for tarvelig, endvidere at Kvigerne tager sig Kalv for tidlig. Naar Oxerne benyttes som Avlsdyr 1 Aar gamle og Kvigerne tager sig Kalv knapt aarsgamle, da fører det jo til Racens Tilbagegang med sterke Skridt.

Skulde jeg altsaa, efter den Erfaring jeg har hostet ved disse Skuer og Reise igjennem foran omtalte Del af Tromsø Amt, turde udtale nogen Formening om, hvorledes Avlen i den nærmeste Fremtid skulde ledes og om muligt støttes af den ærede Bestyrelse, saa tror jeg, at man vilde gjøre vel i at støtte Maalselv- og Bardodalens Indvaanere ved Anskaffelse af Krydsningsdyr af ren Ayreshireraace.

I Kystdistrikterne derimod vil man utvivlsomt være allerbedst tjent med at holde sig til det ublandede norske Kvæg, thi det kan jo ved en bedre Pleie bringes til adskillig større Ydeevne. Paa samme Tid vil det Standpunkt, hvorpaa Avlen og Pleien i Kystdistrikterne nu staa, i Forbindelse med de bratte og tungvindte Sommerhævninger gjøre det uilraadeligt at forsøge med mere fordringsfulde Kvægslag under de nuværende Betingelser.

Den ærede Bestyrelse har i Skrivelse af 15de Decbr. f. A. anmodet mig om at udtale min Formening angaaende den „hensigtsmæssigste Forordning af Hesteraacen i Tromsø Amt“.

Ifølge Anmodning skal jeg herved som en af Prisdommerne ved Budraat-udstillingerne den 21de og 23de Juli d. A. paa Broderstad og Bakkehaug i Maalselven indberette følgende:

Paa Broderstad var ialt udstillet 12 Nummere af Smør og 5 af rød og hvid Gedost, og paa Bakkehaug 32 af Smør og 12 af Ost. Produkterne var paa begge Steder baade pent og smagfuldt udstillede. Smørret var gjennemgaende noksaa godt og tildels rigtig fint, men en Del Prøver var der dog, som var mere og mindre oversyrnet, ja i den Grad, at der var „Gammelsmag“. Af rød Gedost fandtes der især paa Bakkehaug udstillet rigtig fine Sager med en pen og heldig Form. Det bør bemærkes, at i den røde Gedost som der var udstillet var Præmie værd, men desværre — Pengene strak ikke til. Det maa vel med Rette kunne siges, at der var forholdsvis faa Udstillere paa Broderstad, og Forskjellen i Godhed af den der udstillede Budraat var ogsaa mere varierende end paa Bakkehaug. Aarsagen til det Sidste har vel nærmest sin Grund deri, at Udstillerne paa Bakkehaug i en 4 a 5 Aar har drevet med „Smørforeninger“, hvor de har faaet sit Smør bedomt og kritiseret ret ofte og det mangen Gang i den Grad strengt, at de er bleven nektet at levere det i Forningen.

Maalselven 21de September 1802.

Erhødigst

Ole N. Nordmo.

Herved har jeg den Ære at afgive Beretning om de i Trondenes og Sør-Reisens Herreder, fra 23de April til 23de Mai dette Aar, foretagne Fjøsbeftinger.

I nævnte Tidrum udstilledes Kreatur- og Fjøsstellet for Trondenes vedkommende paa samme Steder som forrige Host samt Gaardene Tovik, Trosen, Rødberg, Brødstrand, Lavangen og Gaumemark. For Sør-Reisens Vedkommende ligeledes paa samme Steder som sidste Host indtagne Sildevik og Hemmingsjord.

1892-1909

TROMSØ AMTSFORMANNSSKAP: LANDBRUET - VANDRELÆRERE, AMTSAGRONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSKAP MM. (BYDEBOKTEKST S. 382)

Vandrelærer Ole Pilleberg - Turnips 1904.

16

for Opdræt af Kalve. Til det refererede knyttede der sig nogen Samtale.
Disse af Formanden udarbejdede Regler for Opdræt af Kalve er senere
oversendte Statsagronomen til velvillig Gjennemgaaelse og Rettelse samt derefter be-
sørgede trykte af Tromsø Amts Landhusholdningsselskab uden Udgift for Fore-
ningen. En Del Exemplarer er uddelte i Bygden og flere haves i Behold.

Foreningens Bestyrelse har i det forløbne Aar været Sogneprest Magelssen
som Formand, Distriktslæge Selmer som Næstformand og Gaardbruger Ole O
Hansvold.

Balsfjord 8de September 1894.

Nils Magelssen.

1892-1909

TRONKS AMTSFORMANNSKAP: LANDBRUKET - VANDRELAERE, AMTSAEROMMER, BEREJNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSSELSKAP MM. (BYDEBOKTEKST S. 882)

Vandrelere Ober Pilleus - Turnips 1904.

Statskontroll Anzjon: Statsdyrskuet 1898

Tabel over de i Aaret 1898 afholdte Dyrskuer i Tromsø Amt

No.	Gaard og Herred.	Dato.	Udstillede Dyr.				Premierede Dyr.				Statsdyrskue. do, med Di- striktsbidrag.
			Oxer.	Kvæg og Kviger.	Faar.	Sum.	Oxer.	Kvæg og Kviger.	Faar.	Sum.	
1.	Moen — Maalselven	13. 1/7	23	242	8	273	6	78	4	88	1005,00
2.	Kjosun — Lyngsen	14. 9/7	24	200	284	284	8	82	0	90	774,00
3.	Vashaug — Lenvik	21/7	6	150	156	156	2	49	2	49	103,50
4.	Sulindvik — do.	27/7	4	110	114	114	1	50	2	52	100,50
5.	Myrland — Ibestad	6/8	7	126	133	133	3	37	2	37	75,50
6.	Tennevold — do.	9/8	3	202	271	271	1	50	50	50	80,50
			78	1150	8	1231	16	346	4	365	2143,00

Under Udstillingen paa Moen var desuden udstillet 18 Geater og 2 Svin. Deraf præmieredes 6 Geater og 2 Svin.

Beretning om Statsdyrskuet i Maalselven og Amtsskudskuet i Lyngen i Juli Maaned 1898.

Støtens Krævgudstilling i Forbindelse med Udstilling af Faar, Gjeder og Svin afholdtes paa Moen i Maalselvalden den 13de og 14de Juli d. A. Til dette Skue var indmeldt ialt 286 Storfæ, hvoraf 221 Kjør, 42 Kviger og 23 Oxer. Desuden var udstillet 7 Sauer, 1 Væder, 18 Gjeder og 2 Svin. Deraf præmieredes 7 Oxer, 79 Kjør, 15 Kviger, 2 Faar, 6 Gjeder og 2 Svin. Denne Udstilling afholdtes med udelukkende Statsbidrag, og det var altsaa nu første Gang, denne Udstilling blev afholdt i Maalselvalden. Statsudstillingen skal som bekendt afholdes hvert andet Aar i Maalselvalden og paa Kvædfjordet, i Henhold til Storthingsbeslutning af 1897. Udstillingen i Maalselvalden maa vel ansees for at være noksaa respektabel, baade hvad Kvantitet som Kvalitet angaar.

Man skal ogsaa lægge Mærke til, at det var første Gang, der var sat en bestemt Indmeldelsestid, og Følgen deraf er altid, at Folk gjerne bliver for sene med at indmelde, før de bliver vant med denne Ordning. Men en ganske anden Oversigt faar man jo over en saavidt stor Udstilling, naar man kan tage en velordnet Katalog for sig og saa gaa Udstillingen igjennem. Uden Katalog vil det jo let blive et Virvar baade for Udstillerne, de Besøgende og ikke mindst for Prisdømmerne. Bestyreren for Udstillingen — Statskonsulent Anzjøen — viste Udstillerne den Imødekommenhed at optage til Bedømmelse Dyr, som var forsent indmeldte, men han gjorde opmærksom paa — under et Foredrag, som han holdt, og hvori han gav en Oversigt over Udstillingen — at man for Eftertiden burde se til at indmelde i rette Tid, da man ellers risikerede at blive sat ud af Betragtning. Katalogen skal ordnes, Pladsen monteres, og der tiltrænges altid noget Tid dertil.

Angaaende Kvægtypen saa var det selvfølgelig Ayrshirekvæget, som fyldte Udstillingen, og der var blandt disse mange fremragende Individuer. Bestyreren udtalte ogsaa, at de faa Dyr, som var udstillet i Afdeling „Norskqvæg“, slet ikke hverken af Bygning eller Præg hørte hjemme i den Afdeling, men at de var mere eller mindre blandet med Ayrshireblod. Han udtalte videre, at skulde Maalselv-

afholdes, at man ikke har let for at fremføre sine Dyr. Det gjør altid sit til, at Opmærksomheden henledes mere end hidtil paa Jordbruget, baade ved at man der faar fremføede med sine Dyr og faar en saakyndig og upartisk Bedømmelse og ved den Udøddning om Hovedspørgsmaal, Avl og Pleie, som vi nu er vant til at faa høre ved vore Udstillinger.

Til Bestyrelsen for Tromsø Amts Landhusholdningsselskab. (Bilag No. 4.)

Angaaende mine Reiser som Vandreleder i det ærede Landhusholdningsselskabs Tjeneste i Januar, Februar, Marts og April d. A. indberettes herved. Ifølge Bestyrelsens Skrivelse af 24de August f. A. paabegyndtes mine Reiser i Ibestad, hvor jeg ifølge Konferencen med Hr. Lensmand Opsjøen gav Veiledning i Fjøs- og Melkestel m. m. paa Gaardene tra og med Havnig til og med Bolla samt Bredvold og Skog. Fra Brugene paa Indlandet havde jeg Anmodning om at komme og give Veiledning i Afgrøftning m. m., men da Veiret umuliggjorde at komme derved, fortsattes Reisen til Salangen, hvor jeg af Hr. Ordfører Markussen erholdt Reiserute, og bereisste Salangen i sin Helhed paa kun faa Gaarde nær. Fra Salangen reiste jeg til Dyro, hvor ligeledes næsten alle Gaarde besøgte.

Ifølge Bestyrelsens Skrivelse af 8de Marts d. A. reiste jeg fra Dyro til Bardo, hvor jeg efter Hr. Ordfører Hansens Anvisning af Virkesteder først bereisste Salangsdal og siden over Kobberøygen til Bardodalen, hvor jeg bereisste ogsaa de øverste Dalfører Øster- og Sørdal til og med de øverste Gaarde. Nedover Bardo besøgte Gaardene til og med Ronningen.

Befolkningen viste i Almindelighed stor Interesse for mine Besøg og den Veiledning, jeg meddelte. I Ibestad gav jeg paa 3 forskjellige Gaarde Veiledning ogsaa i Afgrøftning og Torvstrøtning.

I Salangen saavel som i Dyro var Kreaturstedet til dels saa elendigt som vel muligt, ja paa sidstnævnte Sted forefandtes Fjøs uden anden Aabning end Døren, saa de stakkels Dyr vel i ca. 8 Maanedes af Aaret ikke saa Daglys, og flere

dølene nu slaa om til ren Avl af Norskqvæg, hvilket der havde været skrevet endel om, saa ansaa han det næsten paakrævet at skille sig med alt Ayrshirekvæg, og det troede han ikke, man havde nogen Lyst til. Ayrshirekvæget er jo nu naturaliseret i Maalselven, det giver god Afkastning, hvor Stellet er godt, og det giver tillige et godt Slagt. Han udtalte fremdeles, at det var at ønske, at Kystdistrikterne beholdt sit smaa Kystqvæg, thi et mere fordringsfuldt Kvægslags var ikke hensigtsmæssigt derude. Man tør gjøre sig det sikre Haab, at disse hvert andet Aar tilbagevendende Udstillinger vil blive en mægtig Løftestang til Kvægavlens og dermed Landbrugets Opkomst i Tromsø Amt, og man har al Grund til at være det Offentlige taknemmelig for, at man har faaet denne Statsudstilling istand, og haaber man, at Befolkningen gjør sit til, at Udstillingen oparbejder sig til den Anseelse, som den med Rette fortjener.

Amts-Statsudstillingen af Kvæg i Tromsø Amt afholdtes iaar paa Lyngsøeidet den 18de og 19de Juli. Til denne Udstilling fremførtes med ca. 200 Kvæg. De udstillede Dyr bestod hovedsagelig af Norsktypen, og der var iblandt disse flere noksaa pene Exemplarer. Bestyreren for Udstillingen — Statskonsulenten — fremholdt i et Foredrag, som han holdt for Præmiendelingen, at man gjorde vel i at lægge alt Arbeide ind paa at udvikle det stedlige Kvægslags, da Ernæringsforholdene og det endnu tarveligt udviklede Gaardsbrug i denne Egn, slet ikke frembød Betingelser for Anskaffelse af mere fordringsfuldt Kvægslags. Han mente og udtalte, at det stedlige Kvægslags besad de bedste Betingelser for med størst Fordel at anvendes i disse Distrikter.

Samtidig holdtes af Statskonsulenten en Hestemonstring for dem, som ønskede at fremvise sine Heste og høre, om de ansaas for skikkede som Avlsdyr.

Der fremviste endel Heste, og efter endt Monstring, udtalte Statskonsulenten som sin Formening, at der til Distriktet burde søges anskaffet en fremragende „Fjordingst“, da der iblandt Hopperne fandtes enkelte Individuer, som parret med en „Fjordingst“, vistnok vilde skaffe bra Afkom og forbedre Distriktets Hestestand. De fremstillede Hingste ansaa han for aldeles utjenlige som Avlsdyr.

Et saadant Amtsskud i Forbindelse med Hestemonstringer er yderst paakrævet i de Distrikter, som ligger saa langt ifra Steder, hvor Statsudstillingerne

1892-1909

TRONKES AMTSFORMANNSKAP : LANDBRUKET - VANDRELÆRENE, AMTSAGRONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP MM. (BYDEBOKTEKST s. 382)

Vandrelærens Chefberetning - Turneps 1904.

Amtsagronom B. Einums beretning for 1902 :

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through.]

Amts-Udstillinger afholdtes — den ordinære i Sor-Reisen og en mindre i Lavaugen, Ibbestad. Byggedyrskner med ligestort Bidrag af Landbruget og vedkommende Herreder er afholdt i Sovikmarken og paa Aune i Trondenes.

Hvad Kvægavlen inden Amtet angaar, saa har denne nu antaget en mere fast og bestemt Form, end som hidtil har været Tilfældet, idet Receptspørgsmaalet er afgjort derhen, at „Maalselvacren“ er fastslaaet og godkendt for de tre Herreder Maalselven, Bardo og Sor-Reisen og „Norskracren“ for den øvrige Del af Amtet

Antallet af Stambingste inden Amtet er i Aaret forøget med Gudbrandsdalsvingsten „Varden“, der indkjøbtes paa Udstillingen i Trondhjem. Den er for Tiden stationeret i Maalselven og Forudsætningen ved Amtets Beviling til Indkjøbet var, at den for Fremtiden skal alternere mellem dette Herred og Bardo. Til Indkjøbet har de ogsaa bidraget henholdsvis med Kr. 250.00 og Kr. 152.00. De andre to Hingste, der begge er af „Fjordracren“, er stationeret i Trondenes og Malangen.

Svineavlsstationen for stor Yorkchire hos Edv. Tollefsen Fagerlidal Maalselven, har i Aaret ikke været udsat for noget synderligt Uheld. Resultatet i det store og hele kan vistnok betegnes som tilfredsstillende.

Af Selskabets to Stambjorde af Tutterosauer er den ene solgt. Saasnart Stamchæferiet nede paa Helgeland kommer sig i ordentlig Drift, vil man formentlig kunne opføre med at holde Stambjorde af Sauer.

Af de af Stortinget bevilegede Midler til Reisestipendier for Gaardbrugere havde Landbrugsdepartementet tildelt Amtet Kr. 900.00 for Terminen 1/4 01 til 27/8 02. Dette Beløb uddeltes til 27 Gaardbrugere i Portioner fra 35 til 45 Kroner som Bidrag til Bestridelse af Reiseudgifter til Landbrugsmødet og Udstillingen i Trondhjem.

Efter Udtalelse af Selskabet har Landbrugsdepartementet i Aaret tildelt 6 Gaardbrugere Præmie for Opdyrkning og fortrinlig Drift af sin Gaard og 10 Præmielaan med Beløb henholdsvis Kr. 240.00 og Kr. 720.00 tilsammen Kr. 960.00.

Amtsdyrlæge Buck, Harstad, er tilstaaet et Stipendium paa Kr. 130.00 for Reise til Landbrugsmødet i Trondhjem.

Maalselvns Landbrugsforening er tilstaaet et Bidrag paa Kr. 45.00 til Indkjøb af en Torvstrømaskine for Haandkraft.

Af Landbrugsliteratur har Selskabet indkjøbt 110 Eksp. af Marie Landmarks Husholdningsbog samt 1000 Eksp. af „Om Dyrrkning af Kunæpæ“. Endvidere har man staaet som Abonnent paa en Del andre Landbrugsskrifter, der er beordret tilsendt Selskabets Underafdelinger.

Fra Nyaars 1903 deltager nærværende Selskab med 1/2 Del af eventuelle Udgifter ved Udgivelsen af Landbrugsskriftet „Norden“. Tidsskriftet, der koster 1 Krone pr. Aar, udkommer en Gang i hver Maaned.

Som Selskabets Representant i Det kgl. Selskab for Norges Vel har fungeret Hr. Lagmand Kjørsehw, med da denne grundet paa forskellige Omstændigheder ønskede sig fritaget for Hvervet, har man i hans Sted valgt Hr. Distriktslæge A. Selmer, Follo.

I Bestyrelsen for Tromsø Amts Landhusholdningsselskab,
Maalselven den 4de Marts 1902.

Ole N. Nordmo. L. Schjetleiu. Bendiks E. Vig.
H. S. Johansen. Sev. Ytreberg.

Til
Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

(Bilag No. 1)

Jeg har herved den Ære at fremlægge Beretning om min Virksomhed som Amtsagronom i Selskabets Tjeneste i Aaret 1902.

Jeg har ogsaa iaar som Medlem af den af Amtstinget i 1901 nedsatte Landbrugsskolekomité deltaget i denne Komités Møder. Jeg har desuden med Selskabets Tilladelse besøgt Landbrugsmødet i Trondhjem sammen med de af Selskabet her fra Amtet til Mødet udsendte Stipendiater.

Tiden for Reiserne fordeles sig saaledes:
Almindelige Forretninger og Rekvistionsreiser 164 Dage
Prisdommer ved Dyrskerne 15 „
Møder i Landbrugsskolekomiteen 21 „
Tilsammen 200 Dage.

At fremlægge en noiaigt schematisk Oversigt over Arten af de Arbejder,

som i Aarets Løb er faldt ind under min Virksomhed er af mange Grunde meget vanskeligt. Storsteparten af Rekvistionerne vil bli tilfældige, idet Amtsagronomen som oftest faar Anmodning om at yde Bistand eller Veiledning fra de fleste, efter at han er kommen paa Stedet i vedkommende Distrikt, og det er i Regelen ikke bare ét Spørgsmaal Rekvirenten har at stille; men det kan være en hel Mængde og omfattende mange forskellige Grene af hans Bedrift. Hvis man ved Rekvirenten forstaaer alle de, som søger Veiledning i ét eller andet hos Amtsagronomen, er det heller ikke saa godt at anføre Antallet paa disse. Har f. Eks. en Kvægavlsforening anmodet om Kaaring af Stamkjør, og denne Kaaring foregaar i Fjøsene, er det jo sjelden, at vedkommende Fjøsere ikke benytter Anledningen til at raadføre sig med Amtsagronomen om forskellige Spørgsmaal, og jeg anser det næsten ugjærligt at notere Navnene paa alle disse og anmerke alle de Henvendelser, som blir gjort.

Under Forudsætning af ovenstaaende tillader jeg mig derfor at hidsette den schematiske Oversigt over mine Arbejder i Aaret i samme Form som for Fjoraaret, idet Antallet af Rekvirenter anføres under den Forretning, som har været Rekvistionens væsentligste Formaal, saaledes som der er anført paa mine Regninger for Reiseogdtjørelse.

Angaaende Optagelse af Karter og Arbejdsplaner for Laan af Jorddyrkningsfondet	10	Rekv.
„„ Præmielaanene	6	„
„„ Udstikning af Grøfter	11	„
„„ Undersøgelse af Torvstrømyrer	2	„
„„ Undersøgelse af Brændtorvmyr	2	„
„„ Dannelse af Kvægavlsforeninger	5	„
„„ Kaaring af Stamkjør	15	„
„„ Mønstring af Okser	14	„
„„ Besigtigelse af Foreningsokser	5	„
„„ alm. Fjøsstel	10	„
„„ Gjødselbehandlingen	5	„
„„ Melkekurser	2	„
„„ Svineavlsstationen	2	„

Angaaende Havestel og Haveanlæg	8	Rekv.
„„ Byggeplaner	5	„
„„ forskellige Spørgsmaal	14	„

Af Foredrag er afholdt 34.

Som Hjemmearbejde er udført 16 Korttegninger, 2 Havetegninger, 4 Fjøs-
tegninger og 1 Tegning med Omkostningsoverslag til Bygninger for et Torvstrø-
samlag.

Af Skrivelser er indkommen 270 og udsendt 290.

Hvis det kan være af Interesse for det ærede Selskab, vil jeg i Forbindelse med foranstaaende tillade mig at tilføje lidt om Jorbruget og dets Stilling i Amtet, ifølge den Opfatning jeg personlig har om Sagen.

Forholdene har ført med sig, at Arbeidskraften i de senere Tider er blit kostbar og vanskelig tilgængelig. Dette har for Jorbruget en overmaade stor Betydning, da det i væsentlig Grad inffuerer paa Driftsmaaden.

Paa saa mange Steder i vort Amt driver man endnu paa den gamle Maade med store, vidtløftige Udslaatter og idestrakte, naturlige Enge. De naturlige Enge kan jo til sine Tider bære ganske godt paa sig. De gjødeslcs ogsaa af og til. Men da de som Regel er vandsyge, uddytter de selvfflgelig kun en Brøkdal af Gjødselen og bærer en daarlig Plantevækst. Skogslaatterne er dog som Regel absolut ulønnsomme. Regner man efter, hvad et Læs Skoghe kommer til at koste, vil man nok finde, at dette nærlingsfattige, aflegede He, som hverken Ko eller Hest er synderlig glad i, koster en god Slump mere, end det er værdt. Det er klart, at det vilde lønne sig meget bedre at ta Hakken og Spaden, grave Grøfter og sætte sin Hjemmejord i mere afkastningsdygtig Stand, end at bruge den kostbare Tid og Arbeidskraft til at fare ud paa Vidderne og sanke sammen nogle faa Høles af tvivlsom Værdi.

Denne gammeldags og ulønnsomme Driftsmaade maa forlades, og man maa slaan ind paa mere Gronffordyrkning, Næpedyrkning og Engdyrkning. Men da maa ogsaa Jorden sættes i en saadan Stand, at virkelige Kulturplanter kan vokse paa den.

Dertil fordrer først og fremst Afgrfftning.

For Fremme af en rationel Afgrfftning stiller der sig her i Amtet store og vanskelige Hindringer iveien. Vi har en desværre altfor kort Sommer, der er en

1892-1909

følelig Mangel paa duelige Grøftegravere, og vi mangler Adgang til et billigt og hensigtsmæssigt Lukningsmateriale for Grøfterne. Den første Hindring staar det ikke i vor Magt at overvinde. Naturen har der selv trukket sine Grændser.

Folk lærer vel ogsaa med Tiden at grave Grøfter. Det vilde være interessant, om Selskabet vilde gjøre Forsøg med et Kursus, saaledes som jeg ifjor i min Aarsberetning antydede.

Den væsentligste og vanskeligste Hindring er Mangelen paa Drainsrør. Erfaringen viser fra andre Kanter af Landet, at det først er, siden man fik let og billig Adgang til Drainsrør, at Jordens Dyrkning kunde bli rationel, og at Jordbrug paa mange Steder overhovedet kunde bli mulig. Det samme er Tilfældet her i Amtet.

Noget raskt Fremskridt vil ikke finde Sted, før Folk faar afgrøftet sine Jorder og derved opfylde en af Grundbetingelserne for, at der kan vokse noget paa dem.

Adgangen til Drainsrør er her i Amtet hverken let eller billig. Man er som Regel henvist til at købe Rørene fra Trondhjem, og som jeg ifjor antydede, vil Fragten da udgjøre mindst 1/3 af Rørenes Kostende, paa samme Tid som selvfølgelig en stor Del vil bli odelagt under Dampskibstransporten. Dette afskrækker Folk fra at købe Rør.

For at afhjælpe dette har man efter min Mening kun to Veie at gaa: Arbejde for Oprettelse af Drainsrørfabriker eller søge foranstaltet Fællesindkjøb i større Partier.

De Mænd, jeg har henvendt mig til angaaende et saadant Fabrik anlæg, har afvist Tanken som uigjennemførlig, dels paa Grund af at man mener Anlægget vil bli for kostbart, dels paa Grund af at man frygter for ikke at faa Afsetning.

Jeg tror dog ikke, at Afsetningen maatte være saa særdeles stor for at bære Omkostningerne, naar Rørfabrikationen foregik som Bigeschæft ved et Teglværk, og selv et Nyanlæg vilde sikkert kunne gaa, naar Anlægget blev billigt, ikke baseredes paa kontinuerlig Drift og planlagdes paa en saadan Maade, at ikke Administrationen slugte for meget.

Jeg tror sikkert, at det i vore større Distrikter vil findes saapas mange be hjertede Mænd, at de vil kunne faa et mindre Anlæg istand, selv om Afsetningen bare var baseret paa Distriktets Behov. En Vanskelighed vil kanske bli at finde

brugbar Lere. Jeg har saaledes fra flere Steder indsendt Prøver til Analyse. De har alle vist sig at være meget kalkholdige; men for sikkert at kunne overbevise sig om Lerens Brugbarhed tiltrods derfor, maa man foranstalte praktiske Prøver ved at lade brændte Rør af den. Jeg har ved Henvendelse til Bestyreren af Stadsbygdens Teglværk pr. Trondhjem opnaaet, at man dér er villig til at gjøre saadanne Prøver, naar mindst én Tønde Lere indsendes.

Selskabet burde formentlig træde støttende til for gennem Prøver at bringe paa det rene, om der findes brugbar Lere eller ei paa de til saadanne Anlæg skikkede Steder og forevrigt ved Raad og Daad støtte Realisationen i Amtet.

Et mindre Anlæg baseret paa Produktion af 100 000 Rør aarlig samt endel Sten vil komme paa ca. Kr. 8 000.00, efter hvad jeg med Konference med kyndige Mænd har erfaret. Hvis det da er et Fællesanlæg, kan en væsentlig Del af denne Kapital udlignes i Form af Arbejde og Materialleverance paa Interessenterne, saa det kontante Udlæg indskrænkes mest mulig. Driften vil ogsaa bli billig, om man faar ordnet det sli, at Arbejderne er tæt ved Anlægget bosiddende Folk, som ikke er afhængig af Brugets kontinuerlige Drift; men har Arbeidet ved dette som en Ekstraførtjeneste.

Til Brændsel kan udmerket godt Birkeved bruges og vil i mange Tilfælde bli billigere end Kul. Hvis 100 000 Rør produceres aarlig, vil Omkostningerne omtrent bli følgende:

Æltning af Lere og pressing af Rørene	Kr. 5/00 p. ca.	Kr. 500.00
Tørkning af Rørene	6/00 - - "	600.00
Vedligehold og div. arb.	4/00 - - "	400.00
Renter og Amortisation 10 % af Kr. 8 000.00		800.00
	Sum Kr.	2 300.00,

hvilket udgjør Kr. 23.00 pr. 1000 1 3/4" eller 2" Rør. Dette maa hellere siges at være høit end lavt beregnet.

En Rørfabrik i et Distrikt vilde ikke alene være af Betydning ved at skaffe Grøftmateriale; men den vilde bidrage til at hæve Eiendommenes Værdi i Distriktet og lette Kjøb og Salg af Eiendomme betydelig.

Hvad angaar Fællesindkjøb af Drainsrør, har jeg personlig konfereret med flere Teglværker; men da Afsetningen paa Rør i Trøndelagen for Øieblikket er me-

BERETNING FOR
s. 88a)

get god, har man vanskelig villet gaa ind paa et Forsøg. Stadsbygdens Teglværk har dog erklæret sig villig til Vaaren 1903 på foretaget en Provelevance. Bestilles mindst 50.000 Rør, vil Teglværket kunne levere disse ved Kai i Harstad, Tromsø eller andre centrale Anlæbssteder ikke for langt fra den almindelige Søiløded sønder Tromsø for en Pris af Kr. 39.00 pr. 1000 1/4" Rør, paa Betingelse af, at de kun faar med én Mand at gjøre ved Opgjøret. Hvis Selskabet paatog sig at ordne et saadant Fællesindkjøb, vilde det sikkert gjøre en god og gavnlig Gjerning.

Adgangen til at benytte sig af Jorddyrkningsfondslønnen i nogen større Udstrækning hæmmes betydelig ved, at det er saa vanskeligt at faa fat paa Rør. I 1902 er kartlagt 109,5 Dekar Jord, beregnet til Kr. 7.824.80 i Oplyrkningsomkostninger for 10 Jordeiere. Dyrkningsomkostningerne blir gennemsnitlig Kr. 71.46 pr. Dekar. Heri er ikke beregnet den ved Præmiedyrknung opdyrkendes Jord.

Gjødselbehandlingen udover i Amtet lader endnu meget tilbage at ønske. Aarsagerne er dels daarlige Opbevaringsrum for Gjødselen, dels det rene Slurveri fra Gaardbrugernes Side. Tiltrods for, at man her paa de fleste Steder har god Anledning til at faa fat paa Torvstro, er det dog faa, som benytter dette vigtige og gode Gjødselblandings- og Jordforbedringsmiddel.

Blandt de Myrer, som er nogenlunde let tilgængelige for Folk, har jeg sjelden truffet paa rene Mosemyrer, bestaaende af bare Sphognummose. Som oftest er der indblandet Nyrudd, Bjønnskøj, Salixarter m. m., og Mængden af disse Indblandinger betinger Myrens Værdi som Torvstro. Den rene Sphognummose egner sig bedst til Torvstro, da den tørret har den største Opsugningsevne; men der er dog praktisk talt ingensteds i vort Amt Mangel paa Torvstrømyr.

Torvstrøet tilberedes bedst og billigst ved tidlig om Vaaren at stikke op Torveno ca. 30 cm. i Firkant og 15—20 cm. tyk. De sættes derpaa paa Kant for at tørres paa en dertil egnet Plads. I gunstigt Veir tørker de meget hurtigt, og maa da enten hjemkjøres straks eller bringes under Tag i et Skur i Nærheden af selve Myren. Bedst var det, om flere Naboer kunde slaa sig sammen om Opførelsen af et saadant Skur. Det opløres af Stolpeværk, omtrent i Karsholde under Raften, med Tag men gjæne uden Vægge, hvis det ligger paa et nogenlunde lunt Sted. Naar Torven da blir indbrøjet der, kan man om Vinteren kjøre hjem, eftersom man trænger.

Bjærke hos Gaardbruger L. M. Brunstad med Underterguede som Feltbestyrer. Jeg tillader mig her i ovenstaaende Forbindelse at fremlægge Beretning om samme.

Næpefeltet blev tilsaat den 5te Juni og indhøstet 10de Oktober. De forskjellige Sorter saeedes paa Dril i niestag lige store Ruder og ved Udtydningen gjensattes ligemange Planter paa hver Rude undtagen for 3 Sorter, hvis Ruder indholdt dobbelt saa mange Planter som de øvrige. Afstanden mellem Drilkanerne var 60 cm.

Resultatet blev som følger:

Næpeartens Navn.	Avling pr. Rude i Kg.	Stængel pr. Maal til		Gjennemsnitlig Stængel pr. Rude i Kg.	Stærke Næpe viste Kg.	Afsand mellem Planterne i Ruden cm.	Gennemsnit af Antal Ruder.	Tørstof*)	%	pr. Maal i Kg.
		Kg.	Hl.							
Braatenæpe	109.0	5450	84	0.85	1.65	0.15	2	9.76	530	
Hvid Mainæpe	80.5	4025	62	0.46	1.0	0.15	1			
Gul Mainæpe	79.0	3950	61	0.42	0.85	0.15	2			
Bullsook Aberdeen	64.8	3240	50	0.59	1.45	0.30	2	10.08	327	
Lincolnshire	75.0	3750	58	0.69	1.80	0.30	1	8.57	321	
White Globe	77.0	3850	59	0.72	1.80	0.30	1	8.32	320	
Woolton Hybrid	72.0	3600	55	0.69	1.35	0.30	1	8.61	310	
Dales Hybrid	66.0	3300	51	0.61	1.60	0.30	12	9.29	309	
Greystone	71.0	3550	55	0.64	1.50	0.30	2	9.16	290	
Earlig Improved	53.0	2650	41	0.60	1.45	0.30	1	8.42	250	
Aberdeen Yellow	65.0	3250	50	0.57	1.65	0.30	2			

Dette er det første sammenlignede Forsøg med Næpesorter her i Amtet. Det synes at henvisse, hvad ogsaa Forsøgene fra andre Kanter af Landet tyder paa, at Braatenæpen er de øvrige Sorter overlegen baade med Hensyn til Masseudbytte og Tørstofudbytte pr. Maal. Og det viser noget andet ikke mindre vigtig

*) Beregning fra Forsøgsstationen for iaar foreligger endnu ikke, hvorfor Tørstofprocenten er Gennemsnit af foregaaende Aars Analyser af vedkommende Sorter og for Sammenlignings Skyld opført i denne Tabel.

Torven maa rives istykker paa en Torvknusemaskine, som en hel Grænd jo kan kjøbe i Fællesskab og bruge turvis. En saadan Maskine for Haandkraft koster ca. 100 Kr. Til Knusning af Torven kan ogsaa udmerket godt en gammel Pigtræskemaskine anvendes.

I Sordalen i Bardo, hvor man ikke har Torvstrømyr, men maa helt ned paa Haugannyrren for at faa fat paa saadan, agter man at slaa sig sammen om Oprettelsen af en „Torvstrøfabrik“. Til dette Oiemed tænkes opført et Strø- og Maskinhus med Plads for Knusemaskinen og Lagerrum for Strøet. Maskinen tænkes drevet med Hestekraft. Dertil kommer saa de nødvendige Skur for Indbjergning af de tørrede Torv. Om Vinteren kan da Interessenterne hente det knuste Strø, efterhvert som de trænger det. Derved settes heller ikke saa store Fordringer til Strørummet i Fjøsene, der ofte er kuap nok før. Præmier for god Gjødselbehandling vil muligens bidrage noget til Forbedring paa dette Omraade.

Næpe dyrkning og Engdyrkning er i tiltagende; men det gaar alfor smaat. Det er kun nogle faa Gaardbrugere i Trondenes, som driver Næpeavl paa en saadan Maade, at den kan siges at være af nogen Betydning for Driften. De allerførste har en liden Agerflæk med 10—20 Tønders Avl, eller ogsaa driver de med den gamle absolut forkastelige Bredsaaning af Næpen, hvorved Udbyttet omtrent blir ingenting.

Skal man faa Næpen til at gi noget ordentlig Udbytte, maa den dyrkes paa Dril, og skal den komme til at spille nogen Rolle i Foringen, maa man mindst have en Avl af 30—40 Tønder pr. Ko d. v. s. bruge ca. 1/2 Maal Jord pr. Ko til Næpeavl.

Hovedvanskeligheden er vistnok den, at man ikke kan den rette Fremgangsmaade ved en rational Næpe dyrkning; thi jeg kjender mange som gjentagende har forsøgt; men igjen opgit det, fordi det mislykkedes. Disse slaar sig da som Regel tilro med den Erklæring, at Næpe dyrkning ikke passer for vor Forhold*, noget som jeg absolut maa protestere imod, da jeg mener at have Erfaring for, at Næpen kan give fuldt saa stort Udbytte her som nogen andensteds i Landet.

Forsøgsstationen paa Aas har i indværende Aar ladet foranstaltet Forsøg med Næpesorter, Græsfrøsorter og Dyrkning af Tupiner paa Gaarden Nordsand i

ti. Det viser, at vi heroppe kan avle Næper med lige stort Udbytte som i de sydligere Dele af Landet.

Sammenligner vi Gjennemsnitsresultaterne fra Forsøgene gennem 4 Aar med dette Aars Resultat fra Forsøget paa Sand, finder vi for følgende Sorter:

Næpesortens Navn.	Avling pr. Maal i Kg.	
	Forsøg paa Sand i 1902.	Forsøgene gennemsnit i 4 Aar.
Braatenæpe	5450	4364
Dales Hybrid	3330	4462
Woolton Hybrid	3900	4400
Greystone	3550	4254

Tages Hensyn til det yderst uheldige Aar vil Avlen heroppe komme godt op med Avlen andensteds.

Forsøgene viser samtidig, hvilket stort Næringsstofudbytte man kan faa pr. Maal ved Næpe dyrkning. At Udbyttet af Næpeavl i Aar blev mindre end et Gjennemsnitsaar er sikkert, men hvis vi lægger Aarets Avl af Braatenæpe til Grund og sammenligner den med en middels Haavling pr. Maal, vil vi dog finde, at Næperne staar betydelig over Høiet i Næringsudbytte og Værdi.

Indhold af:	Næpe	Hø
	5450 Kg.	350 Kg.
Æggehvide	49.32 Kg.	18.9 Kg.
Sukker	405.02 "	141.75 "
Fedt	53.48 "	3.5 "
Værdi i Kroner	58.00	22.82

Jeg tror trygt at kunne anbefale Braatenæpen til kommende Aars Udsæd. Dog bør man efter min Mening bruge større Afstand mellem Planterne paa Drillen.

end 15 cm. Til 20 cm. her den mindst udtyndes og under særdeles gunstige Forhold kan endog 30 cm. anbefales.

Lupin- og Høifelterne høstes ikke før Høsten 1903.

Den værste Hindring for Engdyrning er Usikkerheden ved Frøvalget. Timoteion vokser og trives som Regel bra overalt heroppe; men det kan ikke nytte at anbefale Folk at bruge den ligevel. Den maa saaes om Vaaren sammen med Oversæden og kommer som Regel godt op om Høsten. Den paafølgende Sommer er den dog næsten altid forsvunden. Aarsagen dertil er som oftest den ruinerende Snaugning af Engen Høst og Vaar, som er almindelig heroppe, og som det vel heller ikke er nyttig at vænne Folk af m.e.d. Da faar vi heller renovere paa at dyrke denne vor vigtigste Græsart og holde os til andre simple Sorter.

Jeg kan som sikre, haardføre og varige Sorter med kraftigt Rodsystem anbefale Engrævehale paa fugtig, dyblendt Jord og Svingelfaks paa tør og mager Jord. Engrævehalfrøet blir næsten bestandig modent heroppe, og Frødyrking af denne „Nordlandenes Timotei“ fortjener Opmærksomhed.

At fremme Dyrkning af Næpe og Engplanter ved Uddeling af Frø er faa-fængt, saa henge som Folk ikke har Forstand paa Dyrkningen. Jeg har allerede paa dette Tidspunkt liggende Rekviritioner fra flere Hold om Assistance ved Næpefresaaningen. Det er klart, at min Assistance der maa bli meget begrænset. Thi man maa personlig drille, saa, nedmulde Frøet m. v., hvis man skal lære Folk at faa det rette Greb paa Tingen. Hvis det derfor ikke var at trække for store Veksler paa Selskabets Imødekommenhed, vilde ubetinget det bedste være at sende ud 3-4 kyndige Mænd en 14 Dages Tid i Vaarannen til forskjellige Distrikter for personlig at gaa Folk til Haande i disse Ting.

Kvægavlen er den af de forskjellige Grene inden Jordbrugsbedriften, som gaar forholdsvis hurtigst fremad. Der er i 1902 dannet 9 nye Kvægavlsforeninger i Amtet. Alle disse har Okse, og er i Virksomhed. Jeg har i Aaret været behjælpelig med at udtage Stamkjør i 16 Foreninger med tilsammen 1354 voksne Kjører. De fleste af disse Kaaringer er foregaaet paa Fjøsene, hvad der i flere Henseender viser sig at være heldigt, idet man da ligesom kommer Folk nærmere ind paa Livet.

Okskehølsforeningerne Midlet til at fremme Avlen og bevare Racen, og Befolkningen har fuld Forstaaelse deraf. En Maalselvkø antages at melke 1600-2000 Liter og derover aarlig paa omtrent bare Straafodrning. Det er kun beklageligt, at saa faa Bønder fører Melkerøgnask for sikkert at faa bragt Melkenudbyttet paa det rene.

Der er i 1902 afholdt to Melkerusser et i Harstad paa Harstadgaard og et i Kvædfjord paa Bankkasserer Dreivlands Fjøs under Ledelse af Underleguede. Svinehold synes nu at omfattes med mere Interesse end før. De private Oprættere inden Amtet kan paa langt nær ikke tilfredsstille Efterspørgselen. Fra Troughjem kjøbtes i Høst en Masse Smaagrise, hvoraf Størstedelen vistnok gik til Bardo og Maalselven.

Gjødholdet har i den senere Tid tiltaget paa Grund af de gode Ostepriiser. Det er især i Distrikterne omkring Balsfjorden man lægger an paa Gjødavl. Faareavlen synes ikke at gjøre Fremskridt. Tuterofaaret er kommen i Miskredit. Man vil nu kun have Cheviot; men det gaar smaat med at forbedre det Faareslag, man har, med Cheviot, da de i Regelen maa kjøbes fra Stavanger og blir uforholdsmæssig kostbare hidop. Man faar haabe, at det nye Sheferi vil rette noget paa Tingen. En Ulempe er det ogsaa, at maa ikke freder sine Havnegange for ikke godkjendte Vædre.

De enkelte Grene inden Jordbrugsbedriften maa siges at være i jevn god Udvikling, om end Jordbruget i det hele lider under Trykket af de daarlige Fiskerier og den uheldige Sommer især. Tiltrods for at mange anvender sit Overskud fra Fisket til Forbedring af sin Jord, er det dog Jorden, som maa staa for og danne det nødvendige Rygstød, naar Laan i Anledning Fisket el. a. skal optages. Jordbruget behæftes derved med Gjæld, som ikke tilsvarende er kommet det tilgode gennem Grundforbedringer eller paa anden Maade, og dette bidrager i høi Grad til at hæmme dets Udvikling.

Det er især Distrikterne nordenfor Tromsø, der ligger tilbage med sit Jordbrug. Aarsagen kan vel for en stor Del tillegges de naturlige Forholde; men Befolkningens Ukyndighed i disse Ting og deres Mangel paa Evne til at iværksætte Forbedringer spiller ogsaa en stor Rolle. Muligens har de ogsaa været noget forømt fra det Offentlige Side.

Avlen begynder ialfald for visse Dele af Amtet at komme ind paa et sikkert og roligt Spor. I Trondenes og Kvædfjord arbejder man med den sotsidede Type af Norskkvæget, og da Oprættingen blir bedre og bedre vil man nok med Tiden naa et gunstigt Resultat.

I store Dele af Amtet er den røde og rødsidede Type den overvejende. Det sandsynligste er vel, at man paa disse Steder ogsaa søger at fremelske denne Type.

Ayrshireblandingerne i Maalselven. Bardo og Sør-Reisen er af det Offentlige anerkjendt som Stedegent for disse Distrikter under Navn af Maalselvkvæg. Det er neppe nogensteds i Landet, hvor Kvægbestanden bærer saa tydelig Ayrshirepræget som i disse Distrikter, baade med Hensyn til Form og Farve. Derimod tabes Hornene lidt efter lidt — uvist af hvilken Grund —, og Kvæget gaar over til at bli kollet. Ved nœiagtige Undersøgelser under Kvægmonstringerne i Maalselven og Bardo har jeg af det typiske Maalselvkvæg fundet 54 % Koller og 46 % Hornkjer.

De rene Ayrshireblandinger har jeg mærkelig nok fundet i Sordalen i Bardo, hvor de udgjør 90 % af Kvægbestanden. Deroppe fandtes ogsaa nogle faa Hollenderkjer, store veldygede Dyr med udmærkede Melkemærker og en beregnet Levendevægt af ca. 500 Kg. Sporene af Hollenderblødet forsvinder dog hurtigt, da disse Dyr sættes ud af Betragtning ved Avlen.

Maalselvkvæget er betydelig større og fyldigere end Kystkvæget. Ved Resultatet af flere hundrede Maalinger har jeg fundet at kunne sætte den beregnede Levendevægt for Maalselvkvæget til 370-380 Kg. Kvæget i Sordalen i Bardo er dog betydelig større. Den beregnede Gjennemsnitsvægt fandtes der at være 410 Kg. Omfangsmaalet er da lagt bag Bøgerne og Længdemålet fra Bogbladets Forkant til Sædebenknuden. Beregningen efter Odegaaards Decimalmethode. De Maalinger jeg har af Kystkvæget er for faa til at lægge som Grundlag for noget Gjennemsnitstal.

Det Kvæg, som saaledes er fremstaaet gennem Indblanding med Ayrshire, Maalselvkvæget, passer udmærket for disse Indlandsdistrikter, og det sættes stor Pris paa af Befolkningen. At det for en Tid tilbage syntes at degenerere, kom kun af, at man ikke brugte voksne Okser til Avl. Nu har man gennem

Baade andensteds i Amtet og specielt i det nordligste lægger de daarlige Fjøsbygninger Hindringer i veien for Kreaturholdet. „Rationelt Fjøsstel“ kan nu engang ikke trives i en Jordgange eller i de smaa Rishytter, som minder om en Zulkaffers Kraal. Og er det en Mand, som skal sætte op et nyt Hus, kan man være vis paa, at han gjør det saa uhensigtsmæssigt som muligt. Folk har en besynderlig Mistro til al Sægtkundskab og Veiledning paa dette Omraade; men det kan vel heller ikke være saa rart i denne Overskridelsesens Tid. Imidlertid gaar det udmærket godt an at bygge hensigtsmæssigt og billigt paa samme Tid.

Alt i alt har jeg dog god Tro paa Jordbrugets Fremtid i Tromsø Amt. Kan vi end ikke dyrke Hvide og Sukkerroer, saa vokser der dog Græs paa vore Marker lige saa frodigt og lige saa godt som mange andre Steder i Landet, Poteter og Næper kan vi avle til Føde baade for Folk og Fæ, og saa let Adgang som her i Regelen er paa Fisk og Fiskeaffald vil Fodrings af Kreaturene bli saa billig som paa de færeste Steder i vort Land. Hvad vi nu maa rette vort Arbejde mod er fornømlig: Bedre Greftning og Dyrkning af Jorden, Indskrænkning af Korn dyrkingen og mere Dyrkning af Rodfrugter, Granfoder og Engplanter, bedre og mere fidsmæssige Udhugsbygninger, fortsat Udvikling af vore Kvægslag, bedre Gjødelsbehandling, lettere Afsetning af Produkterne og en bedre Ordning af Laane- og Kreditforholdene.

De Tider er nu ganske vist forbi, da man med Petter Dass kunde sige:

I Tromsen har ingen Mand Plog eller Harv,
dem levnes ei Sæd eller Ager til Arr,
man Jorden i Furer ei vælter.

I Dybet herunder de søger sit Brød
og naar det mislinger, da lider de Nød
og mægen stor Armod forsmelter;

men vi maa videre. Forholdene udvikler sig saa raskt, at det ikke nytter at komme bagetter. Man maa stadig holde sig paa Linien.

Tromsø 31de December 1902.

B. Einum,
Antagemaal.

1892 - 1909

TRONHØI AMTSSFORMANNSSKAP: LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSBÅRONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP MM. (BYGDEBOKTEKST 5. 382)

Ambagsson Harald Gjøver 1904.

Vandrulere Olef Pilleme - turneys 1904.

Til
Tromsø Amts Landbrugsforholdingselskab.

Herved tillader jeg mig at fremlægge Beretning om min Virksomhed som Vandrørler Vaaren 1904.

Ifølge Bestyrelsens Beslutning skulde jeg reise inden Maalselvens og Sørrønsens Herreder, men da der fra sidstnævnte Sted ikke kom nogen Rekvistion, blev jeg henviset til kun at holde mig inden Maalselvens Herred.

Efter Opfordring fra 18 Gaardbrugere her bistod jeg disse med Saaing og Udytning af Turnips. Tilsammen blev der saet 12 Dekar.

Af det til min Raadighed overleverede Frø uddelte jeg foruden til de 18 ogsaa til enkelte andre, som havde Lyst til at gjøre Forsøg med Turnipsdyrking.

Da man manglede det nødvendige Redskab til Oplægning af Drillere, blev der paa de fleste Steder saet paa fladt Land.

Paa samtlige Steder blev der saet tre Varieteter, nemlig »Valton hybrid«, »Dales hybrid« og »Braatenep«. Sidstnævnte Varietet gav gennemsnitlig lige saa stort Udbytte som de andre to Sorter, og da den er den næringsrigeste, er det greit, at den ogsaa vil blive den lønnsomste.

Der blev brugt en Udseelsesmængde af ca. 1/2 Kg. pr. Dekar, hvilket viste sig at være fulkommen nok. Paa en velgjødslet og velstelt Ager vilde vistnok 1/4 Kg. pr. Dekar være tilstrækkelig.

Gjennemgaende var de benyttede Agre i daarlig Hævd. Flere var vanskelige og sure og af den Grund usikket. Paa saagodt som alle Agre var der forlidet løs og fin Jord. Gjødelsen var daarlig blandet med Jorden, og hvor man var nødt til at benytte fersk Kjødsel, blev denne for en stor Del liggende ovenpaa Ageren. Dette beror for en væsentlig Del paa daarlige og uhensigtsmæssige Harve.

Naar Agrene ikke alle Steder var saa vel valgte, som de burde have været, saa kan nok det for en Del bero paa, at man var uforberedt paa at sætte igang med Turnipsdyrking. Man vidste ikke, at noget saadant var i Gjøre for ud paa Vaaren.

Jeg var tilstede ved den første Udytning som, blev udført i rette Tid. Der blev givet Planterne en indbyrdes Afstand af ca. 15 cm.

Jeg oplyste om, at man maatte udynde Turnipsen en Gang til og angav Tiden, da dette burde gjøres. Ligesaa paalagde jeg alle at fore flittig Tilsyn med Ageren, saa ikke Ugrosset tog Overhaand og kvalte de unge Turnipsplanter; men paa mange Steder fik nok Ageren skjøtte sig selv baade hvad Udytningen og Lugningens angik. Man havde ikke Tid at ligge og pusle med Turnipsen, syntes man. Udbyttet blev meget vækledende. Gjennemgaende blev det daarligt og paa nogle Steder blev der iulet, al eftersom Agrene var stelte til. Paa min Fars Gaard blev der tilsaet et Dekar, og vi hostede 65 Hl. Hvis ikke Ageren havde været saa ugræsset, saa skulde Udbyttet have været mindst 1/2 større; men ved den gjentagne Borrlugning af Ugrosset, blev en hel Del Planter øddagt.

Skal man dyrke Turnips og tænke at faa et lønende Udbytte, saa maa man stelde godt med de dertil bestemte Agre. Man bør efter at have fundet en dertil skikket Jord pleie dybt og ligesaa harve dybt og godt, saa Ageren blir løs og fin ikke bare i Overfladen, men saa dybt som mulig.

Maalselven i Mars 1905.

Ærbødigst
Oleif Lilleeng.

(Bilag VII).

Landbrugsforeningernes Beretninger for 1904.

Balsfjordens Landbrugsforening.
(Formand: N. J. Kvam).

Foreningen har i 1904 foretaget Følleindkjøb af Kraftfoder og Bygkorn til Sed. Begge Dole faldt til Brugernes Tilfredshed.

Ligeledes har Foreningen med Bidrag af Landbrugsforholdingselskabet indkjøbt 2 Væderlaan af Cheviotræen fra Schjæferiet paa Gjønsøen.

Angaaende Undersøgelse af Torvstomyr

	Rekvistioner
Svineavstasjon	3
Manstring af Springvødre	1
Turnipsdyrking	7
Anlæg af Forsøgsfelter	2

Og hertil kommer som sædvanlig en Mængde tilfældige Veiledninger angaaende Byggespørgsmaalet, Brug af Kunstgjødnig, Undersøgelse af Torvstomyr og Brændtorvmyr, Afgrøftning o. s. v.

Ved Aarets Udgang var 24 Rekvistioner ikke efterkommet. Ogsaa iaar blev Reisetiden i Sommerhalvaaret knap. Vaaren kom noget sent, og Vinteren tidligt.

Af Foredrag er afholdt 4. Af Skriveaet har jeg modtaget 189 og udsendt 152. 5 Karter for Præmielaan og 8 for Laan af Jorddyrkningsfondet — alle Karter med Beskrivelse og Omkostningsoverslag er udført hermed. De 18 Karter for Præmielaan og for Laan af Jorddyrkningsfondet indbefatter et Areal af henholdsvis 26.8 og 78.8 Dekar. Oplyrkningsomkostningerne er beregnet til henholdsvis Kr. 1705.48 og Kr. 4267.52 — følgende gennemsnitlig pr. Dekar til henholdsvis Kr. 63.64 og Kr. 54.16.

Hvordan Arealet af det kartlagte samt Oplyrkningsomkostningerne for deler sig herredsevis vil fremgaa af nedenstaaende Tabel.

Herred.	Antal Karter.		Kartlagt Areal i Dekar.		Samlede Oplyrkningsomkostninger.		Oplyrkningsomkostninger pr. Dekar.	
	For Jorddyrkningsfondet.	For Præmielaan.	For Jorddyrkningsfondet.	For Præmielaan.	For Jorddyrkningsfondet.	For Præmielaan.	For Jorddyrkningsfondet.	For Præmielaan.
Kvedfjord . . .	1		1.3		146.19		112.45	
Trondenes . . .	2	2	47.1	10.2	2387.31	699.80	50.69	68.61
Sør-Reisen . . .	1		6.5		490.93		75.53	
Maalselven . . .	2		11.9		579.54		48.70	
Lenviken . . .	4	1	23.9	4.7	1243.09	426.14	52.18	90.67
	8	5	78.8	26.8	4267.52	1705.48	54.16	63.64

Ifølge den ærede Bestyrelsens Bestemmelser underviste jeg i Turnipsdyrking i Møllebygden, Maalselven. Saaingen foregik i Tiden 20de Mai til 9de Juni. Der saedes kun paa fladt Land. Af Varieteter saedes Dales Hybrid, Braatenep (Blasnep) og Hvid. Malmep. Udytningen foregik i Tiden 4de Juli til 9de Juli. Jeg deltog personlig i Ugrossrensningen og Udytningen. En Turnipsaandhække førte jeg med mig overalt. I de Dage, Udytningen paagik, optraadte der paa Turnipsen en Sommerflugt, som tildele i større Antal sværmede omkring fra Planter til Planter og lagde sine Æg der. En Han og en Hun sendtes til Statsekonolog Schøyen, der beskrev de som Han og Hun af Bremssommerflugten. Egene lagges paa Bladens Underside og Larven er grøn. Det saa næsten ud som at foregaende Aars ødelæggende Insekthæring paa Turnipsbladene skulde gjentage sig; men heldigvis kom der Regn og Varo. Turnipsen udviklet sig derfor hurtigt og kraftigt, saa Skaden som forvoldes ved Bremssommerflugten blev gennemgaende liden. Vinteren kom tidligt og Turnipsen maatte derfor alt optages omkring 20de September. Avlingen blev gennemgaende under middels — ca. 50—60 Hl. pr. Dekar. Som Aarsag hertil anføres dels, at Turnipsen ud paa Heften blev voldsomt angrebet af Rodmark, dels at den maatte optages allerede i Begyndelsen af September paa Grund af Jordrotter, som da alt havde opspist en større Del af Avlingen. Hos en enkelt — Meierimester Nordmo — blev derimod Udbyttet udmerket. Da hans Turnipsaker vistnok er den største af sit Slags hidtil i Amtet, og da Behandlingen af Akeren fra Begyndelsen til Slutten var fuldt rationel efter vore smaa Forhold, tror jeg, det vil være af Interesse at høre lidt nærmere om Arbeidsmængder, Gjødsling og Avling paa denne Aker. Strøroten var 3 Dekar paa dybt høstpløjet Græsvoild. Jordsmønet bestod af muld og lebrændt Sandjord. Der gjødsledes med 15 Læs Sommerfjøsødsel pr. Dekar. Denne Gjødelse spredtes paa Pleiningen, hvorefter Akeren blev dybt og grundigt harvet med Fjøsoderhav. Foruden de 15 Læs Husdyrgjødsel anvendtes der pr. Dekar ca. 18 Kg. Kalisal, (37 %) 24 Kg. Superfosfat (20 %) og 7 Kg. Chillsalpeter, der sammenblandet stredes i de med Grevet optrukne ca. 4 cm. dybe Furer — umiddelbart før Turnipsfrøet saedes. Dette saedes af Flaske paa vanlig Maade — saa tyndt som muligt. Der muligvis ca. 1.5 Kg. pr. Dekar. Furen blev gjengrævet med en

Nedruddningen blev ca. 2 cm. dyb. Afstanden mellem Furene saaledes paa fladt Land — ikke paa Dril. Efter Saaningen let. Saaningen foretog 31te Mai. Den første Ugræsrensning og Jækkede 4de Juli. Planterne var da ca. 3 Tommer høi. Arbejdet Maade, at en voksen Mand med en Turnipsaandhække i Ugræs. Selve Udyndingen blev udført af 2 Gutter i 11—12

Aars Alderen. Derefter overgøddedes med 7 Kg. Chilisøpater pr. Maal. Gjødningen blev strot langs efter Plantørerne. Anden Udynding og Ugræsrensning foretoges 25de Juli — udelukkende med Haandhække.

Til Saaning medgik ca. 3 Dagsverk. Til første Udynding og Ugræsrensning ca. 4 Dagsverk for 1 Mand og ca. 1 1/2 Dagsverk for de 2 Stuaagutter. Til 2den Gangs Udynding og Ugræsrensning medgik ca. 2 1/2 Dagsverk. Turnipsen blev optaget 20de—25de September. Til Optagningen medgik 1 Dagsverk for 1 voksen Mand, 1 Dag for 3 voksne Kvinder og desuden 1 Dag for 5 Børn i 9—13 Aars Alderen. Til Indkjøringen af Turnipsen anvendtes i Høst og 2 Mand i 1 1/2 Dag og til Indkjøring og Opfangning af Bladene (disse blev øhængt i Laaven) medgik 1 Høst og 3 Mand i ca. 1 Dag. Jeg har medtaget alle Arbeidsmaaned saa nøiagtig her, da dette Resultat viser, at Arbejdet med Turnipsens Dyrkning langtfra er saa afskrækkende som Begyndere paa Turnipsdyrkningsens Omraade er tilbøjelig til at indbilde sig. Og dog anvendes her kun uovet Arbeidskraft. Særlig vil jeg henlede Opmærksomheden paa det forholdsvis ringe Arbejde med Udyndingen og Ugræsrensningen, naar disse Arbejder udføres paa rette Maade. Sammenlænges alle Dagsverk fra og med Saaning til og med Optagning, viser det sig, at disse Dagsverk tilsammen næsten vilde have medtaget til Optagningen — og kun Optagningen — af Poteter i en tilsvarende stor Potetaker. Dette stemmer forøvrigt overens med Erfaringen om den gaarværende andre Støder. I sidste Aarsberetning fra Norges Landbrugshøiskole nævnes, at hvis Arbejdet med en Potetaker ikke skal blive stort end Arbejdet med en tilsvarende stor Turnipsaker, maa Poteteroptager benyttes ved Poteterens Optagning.

Avingen blev meget tilfredsstillende. Af de 3 Varieteter, som var sæet, nemlig Bratøenpe, Mainøpe og Dales hybrid, gav Bratøenpe langt større

Udbytte end de andre 2; dernæst kom Dales hybrid. Mainøpen gav mindst 30 % mindre Udbytte end Bratøenpe. Ialt avledes ca. 200 Hl. Men da man allerede i sidste Halvdel af August begyndte at fodre med dem, vilde Avlingen selvfølgelig have blevet endel større, om alt havde staet usørt. Meierimester Nordmo er selvfølgelig særdeles fornøjet med Resultatet og skal til næste Aar have 4 Dekar, hvilket er passende til hans Besætning paa 6 a 7 Kjør.

I Maalsøven og Bardo — i det hele taget i Indlandsdyderne, hvor som Regel Poteterne fryser i Midten af August Maaned — vil det selvfølgelig være langt lønsommere at dyrke Turnips, selv om Avlingen skulde være betydelig mindre end hos Nordmo.

I nedenstaaende Tabel vil det sees at Resultatet af Turnipsdyrknigen paa Forsøgsgaardens Forsøgsfelt hos L. M. Brunstad paa Gaarden Nordsand, Sand i Senjen. Resultatet er mig villigst meddelt af Hr. Brunstad. Forsøgene omfatter 3 Aar.

Det viser sig ogsaa her, at Bratøenpe er den overlegne. Men Mainøpen staar hvidt samlet Bøstøfnhold angaar ikke langt tilbage, om end Avlingens kvantitet er betydelig mindre. Jeg skal henlede Opmærksomheden paa, hvilken betydelig Forskjel der er paa Avlingen efter Dales Hybrid avlet af Fro sydra og paa Avlingen af samme Varietet, men af Fro avlet paa Nordsand. Medens den første kun gav 71 beregnede Hl. pr. Dekar i 1905 gav den andre 106 Hl. Man bør derfor prøve paa at avle sit Turnips af selv. Froværen foregaar paa samme Maade som for almindelig Kjøkkenøpe og for Kaslrabi m. fl. Om Høsten udvalger man endel af de større og mest velformede Turnipsrodde, som optages med Forsigtighed for ikke at beskadige Rodspidsen forøget. Bladene hakkes af indtil ca. 5 cm. fra Roden. Rodderne ligger Vintren over i en kold, men frostfri Kjælder. Næste Vaar uplantenes de med ca. 2/3 m. Afstand i en god arbejdet Jord. Avler man Fro af flere Varieteter, bør de forskellige Varieteter plantes adskilt med mindst 50 m. Afstand fra hverandre, ellers forekommer let Krydsninger. Frøet er modent, naar Frøkulperne bliver gule.

Nøpens navn.	Erlite Aar er 1902 1903 1904	Areal Kvadr. Fods.	Gjennemsnit af Kvadr. Runde Kvadr. Runde	Størrelse pr. Maal til Bladens Længde og Bredde		Tørstof. %	Gjennemsnit pr. Maal for samt- lige Provar.			Anm.		
				Kg.	Stk.		Kg. pr. Maal.	Kg. Nøper	Stk.		Tørr. 1 Kg.	
Dales Hybrid . . .	1902	12	60.0	3300	51	30	9.12	300			Maalstok	
	1903	12	69.3	4615	71	30	9.12	431	349	59.3		351
	1904	12	72.7	3683	56	30						
Bratøenpe	1902	2	146.0	2450	84	15	9.33	568				
	1903	2	141.5	3170	100	15			5917	91.0	551	
	1904	4	104.4	5221	80	15		498				
Greystone	1902	2	71.0	2550	55	30		284				
	1903	2	87.0	4305	67	30	8.05	354				
	1904	2	81.8	4690	62	30		329	4012	61.7	323	
Bullock Aberdeen	1902	2	64.8	3240	50	30		300				
	1903	2	104.0	5000	77	30	9.54	477		4209	64.0	348
	1904	2	71.0	2977	59	30		397				
Aberdeen Yellow	1902	2	65.0	3250	50	30		296				
	1903	1	80.0	4300	66	30	9.20	396		3562	56.3	367
	1904	2	68.7	3435	53	30		316				
Lincoln Shire . . .	1902	1	75.0	3750	68	30		317		4295	66.0	363
	1903	1	87.5	4375	67	30	8.47	317				
	1904	1	95.4	4770	73	30		404				
Hvid Mainøpe	1902	1	80.5	4025	62	15		305				
	1903	2	100.5	5028	77	15	13.0	653		4061	62.5	398
	1904	2	92.6	3120	45	15		408				
Wolton Hybrid . . .	1902	1	72.0	3600	55	30		305				
	1903	2	83.3	4165	64	30	8.48	394		4095	63.0	347
	1904	1	80.4	4021	69	30		388				
Carly Improved . .	1902	1	53.0	2650	41	30		317				
	1903	1	81.7	4085	61	30	8.98	350		3483	53.50	308
	1904	2	69.3	3465	53	30		311				
Gul Finlandøpe . . .	1902	2	75.1	3755	68	15	8.89	317		4551	70.0	401
	1903	2	106.0	5348	82	15		472				
	1904	2	100.5	5028	77	15	12.0	613		4431	68.0	392
Hvid Globe	1902	1	77.0	3850	60	30		301				
	1903	1	102.9	5146	80	30	7.83	403		4498	69.2	357
	1904	2	70.7	3535	50	15		410				
Dales Hybrid . . . Fro avlet paa Nordsand	1902	2	157.8	6890	106	30	7.83	539		6890	106	539

Fra Lensmand Dahl, Langhavn har jeg som sædvanlig før ogsaa iaar faaet en udførlig Beretning om Udfaldet af Turnipsdyrknigen hos ham. Udfaldet vil sees på følgende Tabel:

Nøpens Navn.	Udbytte i Hl. pr. bereg- net Dekar.	Største Nøpe vejet Kg.
Mainøpe	43.3	1.8
Fyens Bortfald	65.8	3.4
Dales Hybrid	48.6	2.3
Wolton Hybrid	52.0	3.2
Bratøenpe	57.2	2.0
Yellow Tankord	48.6	2.3

Dahl skriver herom: „Naar Resultatet ikke blev bedre iaar tilskrives det det kolde Veir i Saaningstiden (frøer for jeg saaele for tidlig), men jeg maa ogsaa tro at have været uheldig med Frøet, idet der paa lange Stykker af Dril- len ikke kom op en eneste Turnipsplante. Ugræsset var ogsaa slent.

Ved at sammenligne Forsøgene i 1904, 1905 og 1906 sees den samme Nøpeart (af de vigtigste forskjellige Udbytte de forskjellige Aar. Fyens Bortfalder har dog givet det største Udbytte de to sidste Aar. Bratøenpe, som stod lavest ifor, blev iaar den næstbedste. Woolton Hybrid holder sig ogsaa jævnt oppe. Mainøpe har jeg ikke forsøgt for iaar. For at give den en rigtig god Anledning til at „konkurrere ud“ de andre Sorter, lod jeg den saa paa 3 forskjellige Steder. Den fik rigtig god, dyb, fed Muldjord, den fik sandblandet Muldjord og den fik mullblandet Sandjord — og paa alle 3 Steder godt gjødslet; men den vilde ikke staa til paa nogen af Stederne — dog mindst paa sidstnævnte Slags Jord. Jeg vil dog forsøge den ogsaa til næste Aar.

Nogen Skade af Insekter fik Turnipsen ikke iaar hos mig, — og den holdt sig god ellers og tog ingen Skade eller randsned i Jorden, saaledes som jeg ofte har set. Hvilke af disse Sorter staar sig bedst Vintren over, det jeg

1892-1909

endnu ikke udtale mig noget om: Mit Kjendskab dertil er endnu for lidet.
Sævidt Hr. Dahl.

En anden for Turnipsdyrkning varmt interesseret Gaardbruger paa Dyra
Hr. Ordfører Hjelde fik 80 Hl. Braatenøpe pr. beregnet Dekar.

Interessen for Turnipsdyrkingen vokser Aar for Aar. Men de fleste,
som prøver paa egen Haand, faar allerede første Gang Mistillid til Turnipsdyrk-
ningens Berettigelse her nordover. De kan have hørt og læst om Turnipsdyrk-
ning, de kan have fæstet sig ved, hvilke vigtige Arbeider Udynding og Ugræs-
rensning er, og hvor nøiagtig disse Arbeider maa udføres, hvis man i det hele
taget skal kunne paaregne Avling af Turnips. Men det gaar desværre galt om-
trent bestandig. Enten udyndes Akeren slet ikke — eller i alfald for lidet, idet
man finder det meningsløst at plukke op saamangen delig Plante, eller saa uty-
tynder man nok og rensker bort Ugræsset, men gjør dette paa en saa klodset
og tungvindt Maade, at Arbeidet dermed bliver alt for afskrækkende til, at man
kan bekvemme sig til at fortsætte med Turnipsdyrking. Skal derfor Dyrkning
af Turnips blive saa almindelig som, f. Eks. Potetesdyrkning er det nu, maa
absolut Undervisningen i Dyrkingen fortsættes paa samme Maade som hidtil
— og da kanske særlig være viet Ugræsrensningen og Udyndingen med Hakke
og Haand — indtil praktisk talt hver eneste Jordbruger i Amtet er delagtig-
gjort i den.

Sommeren 1905 herjedes Skog og Turnips af Insekter i mange Distrik-
ter. Sidste Sommer var det Engen som fik undgælde. I omtrent samtlige
Amtets Indlands- og Fjordbygder og i enkelte af Kyststrøgene herjede Græsmar-
ken tildels i den Grad, at det helt til Midten af Juli saa ud, som om Høavlin-
gen skulde blive lig 0. Heldigvis rettede endel drivende Dage i sidste Halvdel
af Juli paa meget; men forhindres kunde det dog ikke, at Formængden paa
mange Gaarde — uagtet de angrebne Enge i god Tid, saalangt Gjødselen kun-
de strække, ploiedes og tilsaaedes til Grønfor — kun blev 50 % af et middel-
aars. At Vinteren indtraf saa tidlig, saa i alfald Storføet maatte indstettes alt
sidst i September, gjorde selvsagt ikke Stillingen bedre. Rigtig nok var Nedslagt-
ningen ihøst sædvanlig stor; men nok som almindelig under saadanne Forhold
for liden. I saadanne Aar skulde en udtrakt Turnipsdyrkning med f. Eks. 1/2

3/4 Maal Turnipsaker til hvert voksent Storfæ være en solid Assurandør mod
Formangel. Som i slige daarlige Foraar har nok hver forsyalig Gaardbruger
allerede fra Høsten af begyndt med alle Slags tilgængelige Hjelpeformidler som
Skav, Taseg og Tarre, Fiskeaffald etc.; men dette forhindrer nok ikke, at der
til Vaaren vil blive altfor knapt i mangt et Fjes.

Det viste sig sidste Sommer som sædvanlig i slige Somre, at paa vel
afgrøftede og veldyrkede Marker, hvor Jorden altsaa var i god Kultur, blev
Foravlingerne trods alt meget gode. Derfor bør man sikre sig bedst muligt
mod Misvekstaar ved at afgrøfte sin Jord, saa denne ikke er vandsyg, pleie om
gammel og mosgroet Eng, bruge tørt Torvstrø til Gjødselblanding og i det hele
behandle og opbevare Husdyrgjødselen med Omhu, hvilket betinger stærkere og
oftere Gjødsling, samt tilsat have en passende stor Turnipsaker paa Gaarden,
fordi Turnips ubetinget er den mest aarsikre Vekst, man kan dyrke, og fordi
den Formængde et Maal Turnipsaker giver er langt værdifuldere end Foravling
pr. Maal af nogen anden Forplante.

Harstad den 13de Marts 1907.

Harald Giæver.

Til
Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

(Bilag No. II).

Til
Tromsø Amts Landhusholdningsselskab.

Tillader mig herved at indsende Beretning om min Reise, som Selska-
bets Vandrelærer i Fjøsstel og Melkeregnskab Vaaren og Høsten 1906.

Ifølge den ærede Bestyrelses Ordre skulde Vaarreisen tage sin Begyndelse
i Hillesø med Fortsettelse inden Lenviken saalangt, som den til Reisen bestemte
Tid tillod at kunne komme.

I Hillesø Herred besøgte samtlige Gaarde paa begge Sider af Stønnes-
botten til og med Gaarden Løvik samt Gaarden Buvik paa Kvaløen.

Gjennemgaaende var Dyrenes Fodring og Røgt mindre tilfredstillende.
Høeholdningerne lod til at være svært smaa, og da var det jo ikke stort andet

ERETNING FOR

1892 - 1909

TRONKS AMTSFORMANNSSKAP: LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSABRONDNER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSSELSKAP MM. (BYDEBOKTEKST s. 382)

Jacob Johansen for 1907.

Melkebaasen 1905

Oversigt over afholdte Melkekurser i Tromsø Amt Vinteren 1905.

Fra-til	Hvor Kurset holdtes.	Deltagerens Antal.			Udvalgte Bøger	Måltidige Kostnader	Ann.
		Kvinder.	Mænd.	Ialt.			
19/1-20/1	Vik i Kvædfjord . . .	14	2	16	16	5	Anvendt 2 Fjøs
27/1-2/2	Aasgaard pr. Tromsø .	14	14	14	14	5	1
27/1-12/2	Kirkenæs i Maalselv .	22	22	33	33	5	1
12/2-17/2	Ibbestad i Ibbestad . .	34	34	35	4	3	3
17/2-1/3	Lyngsødet i Lyngen . .	17	17	20	4	2	2
1/3-7/3	Alstedet i Kvænangen .	14	14	15	8	5	1
7/3-19/3	Havnæs i Skjerve . . .	14	14	15	8	5	1
19/3-27/3	Storstenæs i Balsfjord	26	26	25	7	2	2
27/3-4/4	Sørstrøm i Sør-Ræsen .	30	30	30	5	5	3
4/4-12/4	Moen i Bardo	19	19	20	5	4	1
12/4-16/4	Strømsmo i Bardo . . .	21	21	22	2	2	2
16/4-23/4	Sandtorv i Trondenes .	17	17	18	5	4	1
23/4-3/5	Harstad Gaard i Hæstad	25	2	27	25	4	1
3/5-19/5	Moen i Maalselv	15	15	15	4	3	3
19/5-26/5	Lia i Dyre	28	28	28	29	5	2
Ialt	15 Kurser	310	4	314	319	75	27 Fjøs

* Agronom Leif Steep: „Veiledning i Melkning“. Udgiivet og uddelt gratis til Melkekursørerne Deltagere af „Det Kgl. Selskab for Norges Vel“.

Fra
Amtsgaarden i Tromsø Amt. (Blag III.)

Jeg har herved den Ære at frenlægge Beretning om min Virksomhed som Amtsgaarden i Selskabets Tjeneste i Aaret 1905.

Ialt er medregnet 145 Dage til Reiser. Tiden for disse fordeler sig saaledes:

Anlæg m. v. af Forsøgsfelter	14	Dage
Prisdommere ved Dyrskaer	11	—
Alm. Forretninger og Rekvistitioner	120	—

I følgende schematisk Oversigt tillader jeg mig at hidsette de Rekvistitioner, som jeg har efterkommet Angående Optagelse af Kartor, Arbejdsplaner og Omkostningsoverslag for

	12 Rekvistitioner
Laan af Jorddyrkningsfondet	11
Premieilaan	26
Udsugning af Grofter	5
Undersøgelse af Torvetromyr	1
Dannelse af Kvægavlforeninger	7
Kaaring af Stankjør	2
Mønstring af Oxer	1
Svineavlstationer	2
Byggeplaner	2
Mønstring af Springvædere	2
Turnipsdyrkning	7
Anlæg af Forsøgsfelt	7

Hertil kommer en Mængde tilfældige Veiledninger angående et eller andet Jordbrugsopgavesmaal. I Overvejelser er nemlig kun anført Antallet paa de Rekvistitioner, som det har været Reiserens egentlige Formaal at bistaa Rekvirionterne med.

Ved Aarets Udgang var 51 Rekvistitioner — hvoraf de fleste fra Leuvikens Herred — ikke efterkommet. Reisetiden blev meget knap sidst Aar, fordi den forholdsvis sene Vaar umuliggjorde Reise for sidst i Maa. Desuden maatte jeg — grundet Vinterens tidlige Annars — slutte at reise alt den sidste September. De to forenede Hæster har jeg derimod kunnet virke ude i Marken lige til Slutten af Oktober.

Af Foredrag er afholdt 4. Af Skrivelser har jeg modtaget 220 og udsendt 334. 2 Grundris og Fjølbygninger, 1 Svineudstugning, 11 Kartor for Premieilaan og 12 for Laan af Jorddyrkningsfondet — alle Kartor med Beskrivelse og Omkostningsoverslag — samt 1 Afgroftningskart er udført hjemme. De 23 Kartor for Premieilaan og for Laan af Jorddyrkningsfondet indbefatter et Areal af henholdsvis 47.3 Dekar og 72.9 Dekar. Oplykningsomkostningerne

Herred	Aarskræfter		Kortlagt areal i Dekar		Samlede opdyrkningsomkostninger		Opdyrkningsomkostninger pr. dekar	
	1907	1907	1907	1907	1907	1907	1907	1907
Kvædfjord	2	6	2	2	62	702.50	76.70	76.87
Trondenes	3	18	6	3	326.44	326.44	70.26	75.87
Bjerkøy	2	4	4	3	41.00	2678.82	65.34	65.34
Ibbestad	2	4	4	4	59.28	2957.91	44.89	44.89
Sulangen	2	8	1	1	100.03	6445.28	64.45	68.64
Sørreisa	2	4	4	4	87.20	6422.13	73.11	73.11
Levick	1	12	1	1	91.80	6472.69	70.52	69.67
Maalselv	1	15	3	5	190.10	8549.02	45.72	57.04
Bardn	2	3	3	3	23.24	1494.00	64.33	61.70
Malangen	2	3	3	3	68.6	4650.50	68.33	68.33
Balsfjord	3	5	3	3	70.90	3668.70	51.76	50.13
Tranøy	3	3	3	3	7.90	529.31	66.91	66.91
Kvænangen	1	1	1	1	6.5	357.67	65.03	65.03
Amtet	15	186	107	29	963.20	50387.09	50.36	55.45

I nærmest forløpne 5 aar 1903—1907 er der som tabellen viser kartlagt et areal af 1048.2 dekar, hvorav 969.2 er ment at skulle opdyrkes ved hjælp af laan av jorddyrkningsfondet og 77 dekar ved hjælp av premieilaan. Desværre viser det sig meget ofte, at naar man kommer tilbage til samme plads efter nogle aars forløp, saa ligger det kartlagte jordstykke der ubearbejdet — akkurat som det laa, da man for et eller flere aar siden kartlagde det for laan av jorddyrkningsfondet, f. eks. Dette beklagelige forhold kan dels skyldes eierens mindre gode økonomiske stilling, som muligens kan gjøre det vanskelig for ham at faa laan av jorddyrkningsfondet; men oftest skyldes det nok manglende tiltak og interesse samt manglende tro paa, at opdyrkingen vil lønne sig, naar den skal udføres saa grundigt som den utarbejdede plan med beskrivelse bestemmer det.

Kaaring av stankjør er foretaget i 3 foreninger med et samlet antal av 117 kjoer.

Høfde den areale bestyrelses bestemmelse underviste jeg ogsaa dette aar i turnipsdyrkning i Maalselv og da væsentlig i Øverbygd. Saaningen foregik i tiden 27de mai til 8de juni. Der saadtes kun bræstenapen (blaaanse). Den første halvdel av saatten var veiret koldt — naesten vinterligt — det snedde hver eneste dag, indtil der mandag den 8de juni laa helt over med sne, saa saaningen den dag først kunde paabegynde langt ut paa eftermiddagen. Senere blev veiret varmt og tørt, og jordkorpen blev i løpet av et par dage saa tør, at den turnips, der saadtes de 4 sidste saadage fandt forlitet fugtighed til at kunne svulme ut og spire normalt. Turnipsen kom derfor hver sent og ujevnt op. Medlens den turnips, der saadtes under sneveiret og i det hele tat for tørken begyndte, fik fugtighed nok ikke alene til springen, men ogsaa til at trænge roten saa dybt ned i jorden, at planterne, uten at skades av den lange tørke, som vedvarte til slutten av juni, voksset fort og godt. Ubyttet blev haist forskjølligt. Nogle steder gik eleven i den flom, som fulgte med det varme veir, over akeren i flere dage. Paa disse steder blev ubyttet derfor daarligt. Andre steder blev ubyttet daarligt, fordi turnipsen, som det desværre saa ofte hænder, blev daarlige utnyttet og daarlige passet for ugras. Men paa samtlige steder,

hvor den blev uttyndet og røstet nogenlunde, og hvor den var saad, medens der endnu var tilstrækkelig fugtighed i jorden, blev uttyttet pent — tildels rikt fra 70—108 hl. pr. dekar paa akre indtil 8 dekar sort. Turnipsen blev tak op omkring 18—20 september i begyndelsen af den vinterkur, som fik folk til at tro, at vinteren var kommet for alvor. Saaledes som veiret blev efterpaa kunde turnipsen ha staat og vokset godt til begyndelsen af november, hvorved uttyttet selvfølgelig vilde ha blitt betydeligt større; thi turnipsen vokser jo som bekjendt aldrig saa fort og godt som de sidste hesturker. Det er jo en almindelig kjendt erfaring, at det er av overordentlig stor betydning at saa turnipsen før jord tørker for meget ut. Detteaar fik man atter tydeligt bevis for, hvor sandt dette er. Under foreøvrigt like vilkaar viste det sig nemlig, at en akre, der var saad saapas tidlig, at turnipsen holdt faat utviklet en bra rot, før tørken begynte, ga 103 hl. pr. dekar, medens om akre, der blev saad efterat jorden var tørket ut for meget, kun ga 30 til 40 hl. pr. dekar, ugætet denne sidste akre blev gjedlet og pleiet fuldt like godt som den første, og ugætet jorden var akkurat samme sort. Ikke alene kom turnipsen sent og ugjevnt op paa den sidste akre, men planterne paa denne akre viste ogsaa langt mindre motstandskraft mot angrep av skadeseक्टर.

Jeg mener at kunne tilraade enhver, som saar turnips, at saa den før utgangen av mai maaned, hvor vinterligt saa end veiret er. Lidt Sne skader ikke. Tvertimot. Medens derimot langvarig tørke kan odelægge alt. Desuten kommer høsten som regel saa tidlig, at man som regel ikke tror sig til at la turnipsen staa i jorden længer end til slutten av september. Ogsaa derfor bør turnipsen være kommet i jorden inden utgangen av mai ialfall kanske helst omkring 25de mai forat veksttiden ikke skal bli saa altfor kort.

Jeg var detteaar paa grund av min reise til landbruksstillingen i Kristiania forhindret fra at delta i turnipsens uttynding. Dette fortaas jeg under saaning. Derfor forberedte jeg samtlige paa, at de maatte foreta uttyndingen uten min hjelp; jeg forklarte ogsaa av hvilken sort betydning det var, at uttyndingen blev utført i rette tid og utført godt. Men trods dette, og ugætet jeg sa, at jeg vilde komme, saasart jeg kunde, og efterse det utførte

uttyndingsarbeide, viste det sig allikevel, at kun en eneste en hadde utført arbeidet helt ut tilfredstillende — og hos denne ene hadde desværre elven staat over akoren i flere dage, saa utbyttet av den grund alligevel blev daarlige.

Jeg er derfor efter denne sommers erfaring yderligere blitt betydeligt i den opfatning, som jeg altid tidligere har framholdt likeoverfor den ærede bestyrelse, at undervisning kun i turnipsens saaning er like galt, om ikke værre som ingen undervisning.

Likesom de foregaendeaar saaldee jeg ogsaa detteaar av flæsko og anvendte minst mulig fremgænde pr. dekar i almindelighet $1\frac{1}{2}$ hg. (ikke $1\frac{1}{4}$ kg. som der feilagtig paa grund av trykfeil stod anført i min årsberetning for 1906). Jeg førte ogsaa som sædvanlig en turnipsaandhakke med mig.

I aarets løp er avholdt 10 todagelige landbruksmøter. I februar avholdtes 2 av disse i Maalselv og i Bardu. Og i november og desember avholdtes møter i Ibbestad, Kvedfjord, Trondenes (Harstad), Tromsøysund, Salangen, Sorreisa og Balsfjord. Allerede i flereaar har enkelte Landhusholdningsselskaper i det sydlige Norge foranstaltet lignende møter, som altid har faaet stor tilslutning. Og at disse møter faldt i god jord ogsaa i detteaar viste den gode tilslutning som møterne paa et par undtagelser nær fik overalt. Til de 3 vintermøter i Bardu og Maalselv mødte der saaledes tilsammen ca. 900 voksne mænd og kvinder. Lokalerne blev i disse bygder overalt for smaa. Til de 7 hestmøter mødte ca. 1200—1400 tilhørere — minst i Salangen med ca. 60 — mest i Kvedfjord og i Ibbestad med ca. 250.

Som møternes leder fungerte velvilligst statskonsulent Nøkleby, der foruten indledningsforedrag og avslutningstal og ogsaa ved hvert kursus holdt foredrag om kvægets avl og opdræt samt om kvægets ernæring. Desuten holdt statskonsulenten ogsaa ved enkelte møter foredrag over faareavl samt ved et enkelt møte om menneske- og dyretuberkulose. Meierimester Nordmo holdt ved samtlige møter foredrag om landøkonomisk samvirke samt om økummetolens anvendelse. Ved møterne i Maalselv og Bardu holdt distriktslæge Mossige foredrag om menneske- og dyretuberkulose. Over samme emne talte overlæge Igelsrud i Tromsøysund, distriktslæge Hansteen i Sorreisa, dr. Marstrand

i Ibbestad, dr. Overland i Trondenes samt kommunelæge Kulseng-Hansen i Kvedfjord. Statsdyrlæge Hall og amtsdyrlæge Buck holdt ved 4 møter hver foredrag om hoven og beslaget. Den første holdt desuten ogsaa ved et møte foredrag om, vore almindeligste husdyrkyddomme. Fremdeles holdt overretssakfører Holmboe foredrag i Tromsøysund om odelretten, sakfører Bjørn i Sorreisa om husmandsvæsenet, sakfører Mathisen i Salangen om den norske jordleielovgivnings historie og overretssakfører Dahl i Ibbestad, Trondenes og Kvedfjord om den norske landbrukslovgivnings historiske utvikling. Desuten fik man til hestmøterne 2 foredragsholdere langveisfra nemlig sekretær i det norske myrselskap, ingeniør Thaulow fra Kristiania samt forretningsfører Naumann i Nordenfjeldske Landhusholdningsselskapers indkjøps- og salgforening, Trondhjem. Thaulow holdt ved 3 møter foredrag om torvstrålvirkning samt om brændtorvfabrikation — begge foredrag ledsaget av lysbilleder. Thaulow skulde ha holdt disse foredrag ved yderligere 3 møter, men maatte paa grund av familieforhold reise hjem før tiden. Naumann holdt foredrag om fællesindkjøp av landbruksartikler. Underreguede holdt ved samtlige møter foredrag om afgrøftning og om husdyrgjødelen samt ved de fleste møter ogsaa foredrag om turnipsdyrking.

Folk var meget interesserte og ved mange møter paaføltes foredragene av en livlig diskussion. Disse møter er blitt meget populære og da landbruksfunktionærerne o. a. interesserte mænd uten større økonomiske ofre for det offentlige opnaar at meddele gaardbrukerne nyttig og frugtbringende kundskap taler alt for, at man bør fortsætte med disse møter hvertaar. Det er nok desværre enda enkelte, som fordommer al saakaldt teori og mener, at denne er aldeles nyttig for den praktiske gaardbruker. Men en saadan paastand er selvfølgelig aldeles meningsløs, naar man betænker, at teori i grunden ikke er andet end praktiske erfaringer støttet ved videnskapelige forsk og slutninger meddelt i skriftlig form. Kundskap er som bekjendt magt, og for ingen er kundskap mere nyttig at ha end for den lille fattige gaardbruker for hvem det gjælder at faa mest muligt ut av sin lille jordlav paa den mest økonomiske maate. En bekjendt engelsk statsmand uttalte allerede i begyndelsen

av det 16de aarhundrede at gjennom kundskap gaar alene veien til magt og velstand og kun ved viden dygtiggjøres den lille mand til at være den stores like.

Med fællesindkjøp av landbruksartikler gaar det smaa frem. Endel landbruksforeninger har dog i de sidsteaar sørgt for ved fællesindkjøp at skaffe sine medlemmer billig og godt kraftfor, saakorn, kunstgjødsl o. s. v. Netop disse stoffe fremholdt forretningsfører Naumann i sit foredrag ved kurserne er det landmanden fortvinsvis bør kjøpe gjennom fællesindkjøpsanlag. Thi netop disse stoffe er det, som skal hjælpe til at forøke gaardens produktion og netop disse stoffe kan være gjenstand for stor forfalskning, uten at dette kan paavies uten gjennom analyser. Ved henvendelse til fællesforretningen i Trondhjem vil enhver kunne faa kraftfor, kunstgjødsl, saakorn og safrø samt gjerdstreng til billigste pris mot forskudsbetaling. Kun foreninger, der kan skaffe bankgaranti, kommunegaranti ell. l. faar kredit og da indtil 60 dage uten tillæg av renter.

Ifølge bestyrelsens beslutning i bestyrelsesmøte den 9de juni 07 hitsættes beretningen fra gaardbruker L. M. Brunstad om forsøksgaardens akervestforsk paa Sand i Sanjen i aarene 1902—1906:

Forsk med høvester for oplænd jord.

Tablet I viser resultatet av 4 hestear. Som maalestok er brukt normalblandning (20 % rekløver, 10 % alsikekløver og 70 % timothee). Maalestokken er opført i første linje med sit fulde gjødlet. De andre sorter er opført kun med de \pm , de har git mer eller mindre end maalestokken med tilføielse av \pm ell. \div .

Av alle blandinger*) har bl. VII git det største utbytte, idet den i alle 4aar tilsammen har git 219.7 kg. mere pr. maal end maalestokken, Altsaa ialt 1263.1 kg + 219.7 kg. = 1472.8 kg. pr. maal. Dernæst kommer blanding I med et + paa 117.9 kg. Men dette + skyldes utvilkende de to første hestear, idet de to sidste begge har git \div . Den kan altsaa ikke brukes til alle vilde. Bl. VII derimot har større grøde det 4de end det 2det hestear. Varig de øvrige blandinger har git mindre end maalestokken. Da imidlertid

*) Hvilke græsseg er anvendt i de forskjellige blandinger findes i Bastian R. Larsens græsførblandingstabel i Hejes lønnealmænak for landmænd, økobrukere og meierister.

Sama Jan gress flom
1908

1892 - 1909

TRONKS
AMTSFORMANNSKAP : LANDBRUKET - VANDRELÆRERE, AMTSAGRONOMER, BERETNINGER FOR
LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAP N.M. (BYDEBOKTEKST s. 88a)

Aukagronom Gjøver om kærings og Hjælpekøbsud
dal. 1910.

Aukagronom Gjøver
for 1909.

I følgende skematiske oversigt tillægger jeg mig at hissette de rekviritio-
ner som jeg har efterkommet:

Angaaende optagelse af karter, arbejdsplaner og omkostningsoverslag for laan av Jorddyrkningsfondet	22 rekviritio- ner	—
Angaaende præmielaan	4	—
— — — — —	26	—
— — — — —	4	—
— — — — —	3	—
— — — — —	7	—
— — — — —	1	—
— — — — —	1	—

Paa gaarden Gibostad er kartlagt og planlagt for opdyrkning uten læs-
nemidler 64 dekar. Som sædvanlig er der uetom disse opførte og efterkom-
mede rekviritio-ner git en mængde tilfældige veiledninger ang. bruk av kunst-
gjødsel, undersøkelse av torvstrømyr, avgrøfning o. s. v.

Ved aarets utgang var 27 rekviritio-ner ikke efterkommet.

Av foredrag er avholdt 17. Av skrivelser har jeg mottatt 166 og utsendt
200. 1 kart for præmielaan og 19 for laan av jorddyrkningsfondet — alle kar-
ter med beskrivelse og omkostningsoverslag — er utført hjemme.

De 20 karter for præmielaan og for laan av jorddyrkningsfondet indbefatter
et areal av henholdsvis 4.8 og 175.9 dekar. Opdyrkningsomkostningerne er beregnet
til henholdsvis kr. 385,06 og kr. 11546,49 — følgende gjennomsnittlig pr. dekar
til henholdsvis kr. 80,22 og kr. 65,64. Desuten er i Nordreisa, uten kartlægning
planlagt og beregnet 3 opdyrkningsarbeider for laan av jorddyrkningsfondet med
tilsammen 66,5 dekar, hvis opdyrkning er beregnet til kr. 1736,79 — altsaa
gjennomsnittlig kr. 26,12 pr. dekar.

Hvordan arealet av det kartlagte samt opdyrkningsomkostningerne for-
deler sig herredstvis for aaret vil fremgaa av omstaaende tabel.

	Opdyrkningsomkost- ninger pr. dekar.		Samlende opdyr- ningsomkostninger		Kartlagt areal i dekar		Antal karter	
	For premielaan	For jord- dyrkningsfondet	For premielaan	For jord- dyrkningsfondet	For premielaan	For jord- dyrkningsfondet	For premielaan	For jord- dyrkningsfondet
Trendelen		5182	1171,08	22,6	4			
Bakkeby		65,10	1086,48	15,0	1			
Dryso		60,66	1182,83	19,5	2			
Tranøy		88,65	1241,13	14,0	3			
Bardn		43,48	262,18	5,8	1			
Sorrasli		50,16	416,98	8,9	1			
Maalselven		59,79	1076,21	18,0	1			
Levick		58,13	517,84	8,9	1			
Baafjord		66,39	1517,62	23,2	2			
Trømsøysund		77,65	3115,83	40,0	2			
Antet		65,64	11546,49	176,9	19			

Kaaring av stamkjer er foretat i 3 foreninger med et samlet antal av
335 kjer.

Mønstring av springvædre blev foretat i Lenvik paa streket Finnes —
Bjorlvesnes—Langnes—Maalselvens grænse paa Fagerfjeldet—Finfordeidet—Fin-
fjorden—Sorreissa grænse og fra Finfjord til Finnes. De aller fleste gaarde paa
dette strek havner saueene paa Kistefjeldet. Dette haveomraade er nu fredet
for ikke godkjendte springvædre. Av mellem 40 og 50 vædre blev 14 god-
kjendte og merket i øret med til dette oisemed anskaffede knapper, som er mer-
ket med T. L. Skal fredning av havnegangen for ikke godkjendte avledyr
hjælpe og skal der oppnaas noget resultat ved dette maa saadan mønstring fore-
tas hver vaar. Det maa ogsaa strængt paasees, at fredningen og mønstringen
respekteres. Merking i øret med de ovennævnte knapper vil gjøre kontrollen
lettere og mere effektiv.

Interessen for at forbedre sauebestanden gjennem indkjøp av springvædre
av cheviotraen og gjennem fredning av havnegangen synes nu i sterk og glæ-
delig fremgang. Flere av amts kvægsavlsforeninger holder foruten oxo ogsaa
vædre i fællesskap. Forøvrigt har ikke arbeidet for saueavlens fremgang tidli-
gere været videre organiseret her i amtet. I den retning har vi overmaate
meget at lære av Nordlans amt. Nu derimot ser det ut til, at der skal indtrae
en forandring til det bedre ogsaa her. I det forløpne ar er dannet enkelte saue-
avlsforeninger og andre er under dannelse. Slike foreninger vil faa trykte love
ved henvendelse til mig.

Der er vistnok ikke noget ar tidligere indkjøpt saamange springvædre
til amtet ved Gjævre saueavlsstations anktion paa Bodo som sidste høst. Det er
væsentlig southerlandscheviot, som indkjøpes hit. Dette saueslag har en stor
krop, men forholdsvis litet og mindre god ulla.

Følge den erede bestyrelses bestemmelse underviste jeg i turnipsdyr-
kning i Storhagens landbrugs- og kvægsavlsforenings distrikt i Maalselven. Vaar-
ren kom, som det vil erindres, naalinddelt sent iaar, saa saaningen kunde først
begynde 8de juni. Jeg underviste i saaning paa 6 gaarde. Efter bestyrelsens
bestemmelse skulde jeg som sædvanlig ogsaa undervise i uttyndingen, naar denne

maatte utføres. Men da jeg i uttyndingstiden — omkring mitten av juli —
fungerte som prisdommer ved statsutstillingen og ved stats-amtsutstillingerne,
fik jeg desværre ikke anledning til at delta i det saa vigtige uttyndingsarbeide.
Turnipsen blev altsaa sent saad, akrene var paa de fleste plassen for litet harvet,
og sommeren blev noksaa kold. Tilsammenlagt bevirket dette, at utbyttet blev
noksaa skralt paa en enkelt undtakelse nær, hvor man fik en saa stor avling
som aldrig før.

Landhusholdnings-skaps funksjonerer har nu undervist 6 ar i tur-
nipsdyrkning. Det er derfor ikke faa gaardbrukere, som er blit ydet undervis-
ning. Og da turnips desuten er en plante, som ved sine gode egenskaper talar
sin sak selv, saa skulde man nu anta, at dyrkning av turnips snart burde
skulde være rodfæstet i amtet. Men saa er nok desværre langt fra tilfældet.
Aarsaken hertil er nu først og fremst den i tidligere beretninger omskrevne
insekthærjing, som nærsagt har tvunget mange til at ophere med turnipsdyr-
kning. Men naar man om sommeren reiser omkring paa gaarde, hvor der dyr-
kes endel turnips og ser alle de ugræsfulde og let utyendte akre, saa aner
man, at kanske den væsentligste aarsak til turnipsdyrknings ringe fremgang
er den, at gaardbrukerne enda ikke trods praktisk undervisning har fuld for-
staelse av ugræsrensningens og uttyndingens grundlæggende betydning for
avlingens størrelse.

Jeg har fremholdt tidligere, at der antagelig ikke burde standses med
at gi undervisning i turnipsdyrkning for saa at si hver eneste gaardbruker i
amtet har været ydet undervisning. Og de sidste aars erfaring har end mere
bestyrket mig i riktigheten av denne opfatning. Det ser nemlig ut til, at
enhver gaardbruker, som ellers ønsker at motta undervisning, bør undervises
saa mange gange, at man er sikker paa, at han har faat fuld forstaelse av
hvilken betydning det har, at akeren er utmerket bearbeidet, at turnipsen saes
i rette tid d. v. s. tidligst mulig, at der saes tyndt og jevnt — og fremfor
alt — at turnipsen uttyndes godt og i rette tid, at akeren holdes fuldstændig
ren for ugræs, ialfald indtil planterne er blit saapas store, at bladene dækker
jorden nogenlunde og tilslutt — at der anvendes de ialfald nødvendige redskaper.

For en saapas stor og betydningsfuld sak som turnipsdyrkingen tror jeg, at herredsagronominstitutionen vil faa stor betydning. En eventuel herredsagronom vil i sit forholdsvis engere distrikt faa anledning til at bli kjendt med omtrent hver eneste gaardbruger, og han vil f. eks. i vaaronnen kunne række at yde samme gaardbruger undervisning med ikke for mange aars mellemrum. Som bekjendt er der i Kvædfjord blandt Kvædfjords landbrugsforenings medlemmer nu ansat en herredsagronom eller vandre lærer, og en lignende har allerede fungert 1 aar blandt andelehaverne i Tromsøysunds meieri. Trondenes landbrugsforening diskuterer i disse dage spørgsmaalet. Det skal bli interessant at se resultatet om endel aar. Personlig har jeg de bedste forhaespninger.

I aarets løp er der avholdt 5 todaglige landbruksmeter for omtrent lignende program som foregaaende aar. Meterne holdtes i november maaned paa Skarmok i Sørfjorden, paa Sommerøy i Hillesøy, paa Bjærke, paa Soley i Løvengen og paa Vikestranda i Tranøy. Trods gjennemgaaende uheldig veiforhold var fremmet godt og meterne vellykket. Ialt møtte der ca. 400 mennesker, hvorav en mængde kvinder. Som fordragsholdere fungerte statskonsulent Nøkleby, meierimester Nordmo, statsveterinær Hall, amtstværlæge Buck samt undertegnede. Liksom foregaaende aar fungerte Nøkleby velvilligt som meters leder. Der er nu i alt avholdt 22 kurser i 21 av amtets herreder. I Karlsøy, Helgøy, Berg og Torsken har der endnu ikke været avholdt meter. Karlsøy har allerede søkt om at faa 2 meter til hesten. Saafremt de øvrige ogsaa ønsker det, bør der antakelig til kommende høst avholdes i al fald 1 meter i hvert av disse herreder.

I henhold til i sin tid av bestyrelsen fattet beslutning tilskrev jeg kjøtkontrollstationerne i Trondhjem og Kristiania for at erhverve uttalelser om beskaffenheten av det dertil ankomne kjøt fra Nordlands- og Tromsø amter. Likeledes anmodet jeg om kontrollærens uttalelse, om hvad de i tilfælde har at utsette paa behandlingen — hvorunder slagting og emballering.

I henhold til bestyrelsens videre beslutning tilfillede jeg til Norden og lokalviserne kjøtkontrollstationens svar, idet jeg dog kun medtok svaret fra Kristiania station. Meddelelsen fra Trondhjem er nemlig omtrent lignende,

fra enkelte avsendere har været sterkt medtat av mug og skimmel, mens samtidig andre varer, som har længere vei, er kommet frem i meget pen tilstand. I saadanne tilfælde maa man mistænke inficerte slagtelokaler og emballage som årsak til skaden.

Under transporten maa kjøtet beskyttes mot regn; thi en vaat emballage yder ringe værn mot en forurenning og berøver slagtet dets gode utseende det oprindelig maatte hat. Desuten bidrar i høi grad fugtighet til at befordre forraadnelse av kjøtet.

Høsten 1907 har der været en betydelig partiel kassasjon av kjøt nordfra — en enkelt dag først i oktober saaledes hele 1400 kg. Årsaken til denne svære kassasjon var den regnfulde varmeperiode, vi da hadde, og det er derfor nødvendigt for avsenderen at være opmerksom paa saadanne farlige veiforhold.

I det store og hele er det forøvrigt en betydelig fremgang at spore i behandlingen ved slagting og emballering; men det er endnu meget at rette, og under transporten maa ogsaa varerne behandles omhyggeligere end hittil.

Man vil ikke undlate at henlede amtssagronomens opmerksomhet paa, at der burde gjøres nogle forsøk med at sende levende kvæg og sauer hit.

Det er et spørgsmaal, om man ikke tiltrods for den større fragt vilde faa mere igjen netto paa den maate. Naar alle omkostninger ved hjemmeslagting, emballering, fragt o. s. v. sammenlægges, og dertil kommer den risiko, man løper, ved at kjøtet kan bli forringet eller endog helt bedærvet underveis, var det muligt, at en forsendelse av levende dyr viste sig fordelagtigst.

Kristiania 28de mars 1908.

A. m. u. L. O.

B. Dehli.

Trods disse uttømmende oplysninger skal jeg dog tillate mig at komme med enkelte bemerkninger.

Alene fra Tromsø amt exporteres der nu kjøt sydover, hver eneste hest for titusender av kroner, og exporten øker voldsomt aar for aar. Det har saa-

og da mesteparten av nordlandskjøtet gaar til Kristiania, antok jeg, at det vilde ha mest interesse at faa se denne stations svar. I henhold til bestyrelsens beslutning hitsæser jeg dette ledsaaget med endel bemerkninger, saaledes som det var indtat i Norden og lokalviserne. Mit ophold paa Lyster sanatorium ifjor vinter er årsak i, at dette kommer her et aar for sent.

Der har i de senere aar været en betydelig og stadig stigende tilførsel til Kristiania av okse- og faarekjøt fra Nordlands- og Tromsø amter.

Dette kjøt er som regel av meget god kvalitet, men har desværre ofte lidt meget som følge av en lang transport med mange omlastninger, hvorunder det ikke er behandlet med den omhu, en saa fælsom vare kræver.

Dog ser man ogsaa ofte, at slagtingen er mangelfuld og avsenderen selv skyld i, at vareren er mere eller mindre bedærvet ved ankomsten hit, og det kunde derfor være heldigt at fremholde nogle faa hovedregler, som stadig maa iagttages ved slagtingen.

Dyr, der har gaaet længere vei og derfor er anstrengte, maa ikke slagtes for de er fullstændig utvillige efter anstrengelsen. Dette har stor betydning for slagtet holdbarhet og utseende. Avhudning og uttagning av indvoldene maa ske, saa hurtig som muligt, og slagtet maa nu henge, til det er fullstændig koldt, og dets overflate — baade indvendig og utvendig — er tørt.

Det blodige kjøt i stikken i brystet maa renses godt bort, da det ofte er utgangspunkt for forraadnelse.

Mellemgulvet bortskjæres tæt til tilheftningen i omkreisen; og luse organer som hjerteslag, tunge og lever maa aldrig medsendes indlagt i slagtet. Indlagte organer gir nemlig meget let anledning til forraadnelse av det hele slagtt til stort tap for avsenderen.

Det er en selvfølge, at slagtingen maa foregaa med største renslighet, saa ingen tilsmusning av slagtet med mave og tarmindhold finder sted.

Hvad emballeringen angaar, maa den først foretas, naar slagtet er fullstændig avkjølet og tørt paa overflaten.

Emballagen maa være ren, tørt og tæt. Det har ofte hændt, at kjøt

ledes en overmaate stor økonomisk betydning for amtet hvilket ogsaa tydelig nok fremgaar av kjøtkontrollstationens svar, i hvilken tilstand kjøtet kommer frem. Og kjøtets tilstand ved fremkomsten synes mest at være avhengig av veiforholdene under transporten, av slagtingen og emballeringen samt av behandlingen under transporten.

Vind og veir har man nu engang ikke herredomme over anderledes end at man bør indskrænke forsendelse mot mildveir, hvilket vistnok de allerfleste gjør. Avstanden herfra til Kristiania er som bekjendt meget stor, og transporten tar sine 3—5 dage, saa selv om kjøtet slagtes i godt (kjølgt og tørt) veir, hændter det meget ofte desværre, at veiret er alt andet end kjøligt og tørt forinden kjøtet er kommet halvveis nedover.

Men det er alligevel ingen tvil om, at en daarlig omgangsmaate ved slagtingen m. v. samt ved emballeringen i de allerfleste tilfælde maa ha mest skyld for, at kjøtet ved fremkomsten er mere eller mindre bedærvet. Thi det maa være greit, at et rationelt slagtet og behandlet samt emballert kjøt staar sig langt længer og bedre mot eventuel mildt og regnfuldt veirs fordervelige indflydelse end daarligt behandlet kjøt. Dette fremgaar forøvrigt tydelig nok av kontrollens svar.

Jeg har selv mange gange hat anledning til at iagtt, hvorledes kjøt-exporteren synder mot de enkleste forsigtighedsregler, ved f. eks. at emballere dyret umiddelbart efter slagtingen — formodentlig forat kjøtet ved avsenderens skal være saa ferskt (nyslagtet som muligt). Fremdeles har jeg set mange bruke tildele gamle, mere eller mindre væne sække og intet andet til emballage. Jeg har ikke hat anledning til at se, at man har lagt hjerte, tunge og lever ind i slagtet; men jeg har fra fullt paalideligt hold hørt at enkelte for at spare fragt har villet legge sauekrop ind i storfækrop. Mon tro der fins bedre maate at spare paa skillingen og la daleren gaa?

Vi har dog den tilfredsstillende og glæde, at kjøtkontrollen sporer betydelig fremgang i behandlingen ved slagting og emballering.

Men kjøtkontrollen fortæller ogsaa, at vareren under transporten maa behandles omhyggeligere end hittil. Noen virkelig forbedring av dette forhold

1892 - 1909

vil dog formentlig ikke indtræde førend hurtigruterne først og fremst forsynes med egne rum for ferskt kjøt, smør o. a. l. mere eller mindre følsomme produkter, og disse rum dernæst gjøres til kjølerum. Saalænge kjøtet, som hittil har været tilfælde under stor travlhet stues sammen med alle andre slags varer i tildels overfyldte og daarligt ventillerte rum, kan man ikke vente andet end at selv utmerket slagtet og emballeret kjøt maa lide meget ved ca. 2 dages ophold ombord under slike forhold. Mange er de forestillinger, som i aarenes løp — specielt fra Nordlands amts landhusholdningsselskaps bestyrelse — er tilstillet dampskibsselskaperne i denne saks anledning, og det ser nu ut til at Vesteraalske dampskibsselskap, som altid har stillet sig velvillig til disse krav, nu vil indrette kjølerum specielt med disse transportforhold for øie ombord i en hurtigrutedamper, som selskapet nu skal la bygge. (Nu, da denne aarsberetning skrives, har som bekjendt Vesteraalske allerede realiseret planen med kjølerum paa sit nye hurtigruteskib Richard With, likesom Bergenske og Nordenfjeldske har indrettet kjølerum paa de fleste av deres hurtigruteskibe). Helt tilfredsstillende vil transportforholdene dog først bli, naar omladningen fra hurtigruten direkte til jernbanen blir helt gjennomført, og naar sporbruddet i Hamar kan undgaaes.

Jeg skal henlede opmerksomheten paa, hvad kjøtkontrollen skriver om forsendelse av levende kreaturer. Saavidt mig bekjendt, forsøkte godsseier Coldevin, Dønnes for et par aar siden at reise sydover med en drift paa ca. 20 storfæ. Resultatet skulde være utmerket. Vanskeligheten ved at sende slagtekvæget levende sydover om høsten vil formodentlig for en væsentlig del ligge i manglende skibsleilighet, da som bekjendt skibene paa den tid kommer meget lastede nordfra og derfor nødig tar levende kvæg.

Desuten maatte der vel nærmest sammenslutning til for at faa et saapaa stort foretagende igang som transport til Kristiania av f. eks. 10—20—30 levende dyr og en sammenslutning i saadant øjemed vilde vel ha vanskelig for at bli realiseret. Det enkleste vilde vel være, at en eller anden driftig og spekulativ opkjøper gjorde et forsøk, som forhaapentlig senere vilde dra flere efter.

Hvad høstslagtingen i det hele angaar, saa tror jeg, at man vilde op-

naa et langt bedre resultat av denne — langt bedre priser f. eks. — om man utstrakte den over et længere tidsrum og ikke likesom nu kastet alt slagtekjøt ind i et overfyldt marked i løpet av en maanedes tid. Det maatte være overkommelig at indrette det slik, at de for slagting bestemte dyr slagtedes og solgtes i tiden fra indsætningen og til henimot jul. De derved forheiede kjøtpriser maatte absolut betale det paa slagtedyrene opførte høi med en god og lønnende pris pr. kg.

Tromsø den 26de februar 1910.

Harald Giæver.

Til Tromsø amts landhusholdningsselskap.

Til Tromsø amts landhusholdningsselskap.

(Bilag II).

Jeg tillater mig herved at fremlægge beretning om min reise som selskaps vandrelærer i fjøstel og melkeregnskap vaaren og høsten 1909.

Iflg. den ærede bestyrelses ordre foretokes vaarreisen inden Skjærvøy og Nordreisa herreder og høstreisen inden Sørkjøs og Balsfjord herreder.

I Skjærvøy herred befartes strøket fra Spaaknes til Ravlseide, likesaa besøkte jeg de fleste opsiddere paa Uloen. Der besøktes ialt 80 gaarde med tils. 36 heste, 291 storfæ og 734 smaaafæ.

I det store og hele laa kreaturstellet her adskillig tilbage. Foringen var gjennomgaaende knap. Heibeholdningerne var mange steder sluppet ut allerede ved mitten av april og hos en og anden var nok laden blit tom endnu tidligere. Paa nogen enkelte steder var kreaturerne meget magre og utpinte, men med hensyn paa de usedvanlig smaa heibeholdninger som folk heroppe sætter ind sine dyr paa om høsten, kunde man ha ventet, at sult og nød hadde været en mere almindelig gjest. Naar imidlertid de fleste faar sine dyr paa "tua" i gangfer stand, saa skyldes det først og fremst den omstændighet, at man omtrent til enhver tid har rikelig med fisk og fiskeavfald at fore med. Der foregaar nemlig et ganske betydeligt hjemmefiske.

GE R FOR